

РИБАРСТВО

И ОТРАСЛИТЪ МУ

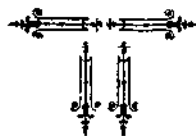
ГОДИНА I.
КНИЖКА 7 и 8

РЕДАКТОРЪ - ИЗДАТЕЛЪ
Б. СТАНЕВЪ

СЕПТ.—ОКТОМ.
1923 ГОДИНА

Директоръ на Практическото Рибарско Училище.

Препоръчено отъ Министерството на Народното Просвещение
съ окръжно № 13089 отъ 29/V 1923 год.

СЪДЪРЖАНИЕ:

А. Нечаевъ. „По въпроса за риболовната ни политика“. — Пенчо Дрънски. „Въ защита на рибарскитъ кооперации“. — Пенчо Дрънски. „Къмъ характеристиката на Черноморския риболовъ“. — А. Нечаевъ. „Скумбрийния ловъ въ северозападната частъ на Черно море“. — Превъла отъ френски Б. „Практическото значение на научнитъ изследвания по отношение на морския риболовъ и приложенитъ къмъ него индустрии“. — А. Н. „VIII националенъ рибарски конгресъ въ гр. Булонъ (Франция)“. — В. Блохинъ. „Въоръжение на малкитъ рибарски кораби“. — „Изъ нашия риболовъ“. — „Изъ западно-европейския риболовъ“. — „Рибно тържище“. — „Книжнина“. и Разни.

ВАРНА
ПЕЧАТНИЦА „СВЪТЛИНА“
1923 Г.

Излиза 10 пъти в год.

Годишен абонамент
100 лева.

За странство 200 лева.

Отделен брой 15 лева.

РИБАРСТВО И ОТРАСЛИТЪ МУ

За еднократно публикуване на обявл. се плаща:
цела страница 400 лева
полов. " 240 "
четвър. " 130 "
малки обявл. кв. с. м. 1 лв.
За три и повече публикации се прави 10% отстъп.

Книжка 7 и 8.

СЕПТЕМВРИЙ — ОКТОМВРИЙ 1923 год.

Година 1.

А. Нечаевъ

По въпроса за риболовната ни политика.

Почти навсякъде въ Западна Европа морското риболовство се намира подъ закрилата на държавата, която го подпомага и насърчава. Въ Франция, например, сж учредени специални премии за обзавеждането на кораба и за лова. Премият за обзавеждането се състоятъ отъ парични помощи, които се разпределятъ пропорционално съ броя на рибаритъ въ единъ корабъ. Ловнитъ премии се разпределятъ пропорционално на количеството на рибата, която е била изнесена въ странство или въ колониятъ. За период на време около 50 години биле изплатени премии средно по 3,000,000 франка годишно, като презъ 1911 година сумата е достигнала 6,231,000 фр. Въ Германия презъ мирно време се е отпуснало за насърчаването на морския риболовъ отъ 350-400,000 марки годишно. Въ другитъ държави помоща е била давана, ако не и периодически, то поне презъ време на особено тежки кризи. Така, например, въ Норвегия презъ време на Европейската война правителството е откупило всичката риба, която не е могла да се пласира въ странство, а презъ 1921 г. е била отпусната извънредна парична помощ на сума 10,000,000 крони.

Освенъ прѣката парична помощъ, западноевропейския риболовъ има и други косвени облаги, а именно, държавата постройва специални рибарски пристанища, намалява такситъ за пренасянето на риба, подпомага на консервната индустрия чрезъ премахването на митата за солъ, консервующи материали и т. н. Взематъ се сжщо мерки и за увеличение на консумацията на морската риба вътрѣ въ страната: така, напр. въ Германия презъ мирното прѣме е било наредено войницитъ да се хранятъ не само съ месо, но и съ риба.

Въ западна Европа морския риболовъ е единъ старъ и привиченъ поминѣкъ на край-брежното население, който е вече закрѣпналъ материално и може да съществува самостоятелно. Въпреки това държавната властъ намира за нужно и полезно да го подпомага подъ различни форми, които сж изброени по-горе. Още повече това е необходимо у насъ, кждето морското риболовство едва започва да се разражда. Тукъ задълженията на държавата сж много по-тежки и по-сложни, отколкото въ западната Европа. Тя не може да се ограничи само съ помощъ или съ общи, обаче косвени, мѣрки, но трѣбва да се залови и съ творческа работа по изграждането на тая нова у насъ отрасль на народното стопанство.

Въ своята дейность държавата сигурно ще се срещне съ въпроса за уреждането на едри, капиталистични риболовни стопанства. Тия стопанства иматъ известно предимство въ сравнение съ дребнитъ такива, защото съ помощта на модерни и интензивни уреди

тѣ могатъ да постигнатъ въ едно кѣсо време твърде значително увеличение на производството. А това обстоятелство е отъ голѣмо значение въ момента, като днешния, когато държавата напрегва всичкитъ си икономически сили.

Че нашето море е достатъчно богато за да осигури съществуването на едро риболовно стопанство съ рибарски параходи и др. технически усъвършенствувания, въ това не може да има съмнение. Руския опитъ съ тралния ловъ е доказалъ съвършено определено, че несетровия ловъ самъ по себе си е достатъченъ за да рентира цѣла риболовна флотилия отъ 5—6 парахода. Освенъ него, обаче, има още и пасаженъ ловъ на скумрията и карагъоза, който сжщо може да се използва въ широкъ мащабъ и да достави не по-малки печалби. Макаръ, че по такъв начинъ предприетието има всички изгледи на успехъ, то едва ли ще изникне самостоятелно, защото нашитъ капиталисти мжчно ще се решатъ да ангажиратъ голѣми суми въ риболовството и то изключително за своя смѣтка и рискъ. Затова държавата е, която трѣбва да вземе инициативата и да окаже съдействието, било въ форма на непосредствено финансово участие, било въ форма на особено изгодни концесии и привилегии. Вѣроятно най-практично ще бжде уреждането на едно акционерно дружество, въ което да участвува като акционеръ и държавата. Въ това дружество могатъ и трѣбва да иматъ дѣлове и рибарскитъ кооперации. Що се отнася до организиране общъ морски риболовъ само отъ рибарскитъ кооперации, то при съвременното имъ състояние и взаимоотношения, такъвъ опитъ не може да излезе сполучливъ.

Работейки въ областта на едрото риболовно стопанство държавата не трѣбва да забравя и дребнитъ такива. Запаятчийската рибна промишленостъ е тѣсно свързана съ брѣга и затова именно тя се явява като национална промишленостъ въ пълната смисълъ на думата. Същевременно тя е, която използва многочисленитъ райони, кждето по-модернитъ начини на ловидбата не могатъ да се приложатъ по причина на естествени условия или пъкъ вследствие на това, че лова тамъ не е достатъчно рентабиленъ. Затова тя е едно необходимо допълнение къмъ едритъ стопанства, които иматъ съвършено другъ мащабъ и теренъ за работа.

Не може да се отрече, че, поемайки ангажимента спрямо дребната промишленостъ, държавата се пагърбва съ една твърде мжчна и сложна задача. Тя ще има предъ себе си не отделни личности, но цѣлия колективъ съ установени вече традиции, който не е наклоненъ да върви безъ съпротива, макаръ и пасивна, по тия нови яптища, които ще му се посочатъ.

Личнитъ професионални качества на рибаритъ не се подаватъ на лека и бърза промѣна и могатъ да се превъзпитатъ само следъ дълги систематични усилия. А именно въ тѣхъ, но не въ техническитъ средства, е главния факторъ на тая промишленостъ.

За съжаление трѣбва да се констатира, че у насъ положението е особено неблагоприятно, защото значителната частъ отъ сегашнитъ рибари не е способна за извършване на чисто морския ловъ. Главната маса на рибаритъ е съставена отъ талиянджии и грибчин, които съ изключение на ватамоситъ, не сж професионални морски рибари, понеже извършватъ работи, които изискватъ не толкова специални знания, отколкото физическа сила. Руската риболовна статистика даже не ги отнася къмъ „рибаритъ“, но регистрира като „работници при уредитъ на лова“. Ако изключиме последнитъ, то ще остане една много малка група рибари, които могатъ да бждатъ наречени професионални. Съ толкова слаби по количество и съставъ морски рибари очевидно не е възможно да се постигне колкото годе значително засилване на дребната рибна промишленостъ.

Наредъ съ числеността на рибарскитъ контингенти, има голѣмо значение и тѣхното икономическо положение. Известна устойчивостъ на това положение е едно отъ важнитъ условия за напредъка, защото безъ това рибаря нѣма да посмѣе да отстъпи отъ старитъ пѣтища и да опита новитъ начини на ловидбата, които не сж му още детайлно известни.

Държавата е взела вече надлежни мерки за формиране на новитъ кадри морски риболовци, а именно, тя е учредила специално Рибарско Училище. Обаче тая напълно умѣстна и целесъобразна мѣрка не може да подобри положението въ едно близко бъдеще, защото необходими сж дълги години преди да се събере достатъчно число школувани рибари. Затова наложително е, презъ време на преходния периодъ, да се приложатъ усилия за да се привлечатъ още сега къмъ морския ловъ всички тия рибари, които иматъ съответствена подготовка и знания, но които предпочитатъ и се занимаватъ по настоящемъ съ рѣчния, блатния или крайбрѣжния ловъ. Техното мѣсто може да се замѣсти съ по-неопитни хора, които въ едно кжсо време могатъ да придобиятъ нужнитъ познания. Цѣльта може да се постигне само чрезъ извѣстни материални жертви отъ страна на държавата, т. е. чрезъ финансова помощъ и др. улеснения за такива рибари въ видъ на премии, привилегии, субсидии и т. н. Освенъ това ще иматъ голѣмо значение и следнитъ начинания, които могатъ да се поематъ само отъ държавата:

Както е известно калканския, а сжщо и пасажния ловъ се извършватъ доста далечъ отъ брѣга и то презъ такова време на годината, когато морето е бурно. Нашитъ пѣкъ рибари разполагатъ само съ такива лодки, които сж по-скоро отъ рѣчния, отколкото отъ морския типъ и затова не могатъ да осигурятъ спокойно и безопасно пѣтувание. Менъ се струва, че и на това се дължи, поне отчасти, слабото развитие на чисто морския ловъ около нашитъ брѣгове. Самитъ рибари разбира се не могатъ да направятъ нищо за да си подпомогнатъ въ това отношение, но държавата е въ състояние чрезъ своитъ агенти да проучи въпроса, да избере най-подходящия типъ на лодки и да го разпространи между рибарското население.

Подобно стои въпроса и за въвеждането на новитъ рибарски уреди, които ще могатъ значително да засилятъ производството и чрезъ това да стабилизируютъ положението на морскитъ рибари. И тукъ, никой другъ освенъ държавата не може да поеме върху себе си разноситъ и риска по извършването на предварителнитъ проучвания и опитнитъ ловидби.

Държавата може да натовари съ тѣхъ рибарското училище или пѣкъ да избере другия пѣтъ, препоръчанъ отъ VIII рибарски конгресъ въ Франция, а именно да отпусне парични помощи на тия риболовци респективно кооперации, които ще се ангажиратъ да направятъ необходимитъ опити съ известень уредъ, за да се опредѣли сезона и мѣстото, кждето той може да се приложи.

Всичкитъ гореизброени мероприятия несъмнено ще се отразятъ благотворно и върху икономическото положение на рибаритъ. Обаче едно отъ главнитъ средства за подобрене на рибаритъ е кооператизмътъ. Държавата е длъжна да подпомага на рибаритъ да се обединяватъ въ кооперативни сдружения, но при това трѣбва да действа съ най-голѣма предпазливостъ, имайки предъ видъ интелектуалното и обществено развитие на нашитъ рибари. Най-практично би било да се изработи специаленъ нормаленъ уставъ за рибарскитъ кооперации, който да отговаря на специфичнитъ черти на промысла и на неговитъ агенти. Мисля, че поне за първо време не трѣбва да се засѣга конструкцията на самото производство, като при това да се отбегне социализацията на уредитъ за ловидбата. Друго е товаро-размѣна, — тукъ още сега трѣбва да се приложатъ усилия, за да се развие въ най-широкъ мащабъ задружната продажба на рибата и доставката на рибарски материали. Въ тая областъ за кооперациитъ се отварятъ голѣми възможности за подобрене на материалното имъ положение. Сжщевременно това ще има и възпитателно значение, защото по такъвъ начинъ кооператоритъ ще придобиятъ навики за самопомощъ и съвмѣстна координирана работа.

Съ казаното до тукъ, разбира се, не се изчерпватъ всичкитъ видове помощи, които морския риболовъ може да получи отъ държавата. Премахването на акциза върху солената риба, построяването на рибарското пристанище (напр. Созополъ), уреждането на специални сезонни рейси съ държавнитъ кораби (южното крайбрѣжие) и още редъ други мероприятия сжщо съставляватъ частъ отъ една програма-максимумъ, която може да се приложи. Подробното разглеждане на тая програма излиза отъ предначертанитъ рамки на настоящата статия, която има задача да осветли само някои отдѣлни страни на въпроса. Затова безъ да продължаваме разискванията по предмета, ще свършиме съ следнитъ няколко думи.

При съвременното тежко финансово положение на страната, никой не може да очаква, че държавата ще задоволи напълно всичкитъ нужди на морското ни риболовство. Обаче рибарското съсловие има право да иска, щото въпроса за държавната помощъ да се постави на дневния радъ и да се разгледа съ надлежното внимание и сериозност. Случайнитъ и неслъгасовани мероприятия не могатъ да задоволятъ риболовцитъ, нито да допринесатъ полза на дѣлото; — за цѣльта е необходимо да се изработи единъ опредѣленъ планъ на действие, който да се при-

лага впоследствие систематично и съ всичката строгост. Риболовната политика на държавата трѣбва да има устойчивост, а също известна форма и съ-

държание. При такова условие даже малка поддръжка отъ страна на държавата може да допринесе голѣми резултати.

Пенчо Дрънски.

Въ защита на рибарскитѣ кооперации.

Онова, което характеризира кооперацията и я отличава отъ акционернитѣ и други дружества е:

1. Неограниченото членуване и

2. ограничения брой на дѣловетѣ, които може да има всѣки кооператоръ.

До като въ акционернитѣ дружества нѣколко души могатъ да внесатъ капиталъ и да образуватъ дружество за извѣстно предприятие, облагитѣ отъ които ще бждатъ само за внесенитѣ капитали, въ кооперацията подобно нѣщо не може да се допусне и равноправието е същественината и характерна черта въ нея. Всѣки, който отговаря на условията споредъ устава, може да бжде членъ, обаче никой не може да влага повече отъ опредѣления въ устава брой дѣлове и никой не може да търси повече облаги отъ тия, които устава му дава. Принципа „единъ за всички и всички за единъ“ намира най-голямо приложение именно въ кооперацията. Този принципъ е легналъ въ основитѣ на всички уставы и трѣбва да проникне въ съзнанието на всѣки кооператоръ. Той трѣбва да се прилага къмъ всички видове кооперации, били тѣ потрѣбителни, кредитни, трудови или производителни, ако искаме кооперативното дѣло въ насъ да не излезе вънъ отъ рамкитѣ на своитѣ цѣли и задачи и да не получи български характеръ. Това се отнася най-вече за производителнитѣ и трудови кооперации, каквито сѣ и нашитѣ рибарски сдружения.

Отъ досегашната дѣйностъ на нашитѣ рибарски кооперации, както и отъ статията по сѣщия въпросъ въ една отъ прѣдшествующитѣ книжки на списанието ¹⁾ могатъ да се направятъ заключения, които не сѣ много благоприятни. Тѣ ни даватъ възможностъ да разберемъ какъ се схваща кооперацията и колко погрѣшни възгледи има въ насъ за цѣлитѣ и задачитѣ на рибарскитѣ кооперации. Тия заключения ни даватъ възможностъ да разберемъ също и какъ се схващатъ концеситѣ, които държавата даде на известни рибарски кооперации за използване риболова въ нѣкои блата. — Като че ли все още продължава да се схваща, че риболовнитѣ кооперации се създадохъ и концеситѣ дадохъ само да се облагодетелствуватъ известни лица, които биха могли да бждатъ добри партизани, (Тѣй схващаше бившия Министеръ на Земледѣлието и държав. имоти Оббовъ и много отъ неговитѣ набърже сковани кооператори и кооперацийки. Такова е и схващането, което се прокарва и въ цитираната статия, която е писана въротно, преди 9 юни). — Това схващане и днесъ като че ли не позволява да се разбере, че риболовнитѣ кооперации се създадохъ главно съ цѣль да се обедини рибарския елементъ, да се обособи той въ своята цѣлостъ и да се организира и засили; — а концеситѣ се дадохъ като една малка подкрѣпка на тоя елементъ, който да се настрѣчи къмъ всестранно

засилване и използване на риболова въ страната, особено тоя въ открититѣ води: Дунава и морето.

Схваща се и се иска да се запазятъ облагитѣ отъ даденитѣ концесии и да се монополизира риболова на цѣли блата само по за 30 — 40 души, когато сѣщитѣ тия блата преди време всѣко по отдѣлно е давало препитание на 150 — 200 — 250 души. — А не се схваща, че риболова е за риболовцитѣ и че цѣльта на риболовнитѣ кооперации е да привлечатъ по възможностъ повече професионални риболовци, разпиляни навсѣкжде по крайбрѣжията ни, да ги организиратъ и насочатъ къмъ самостоятелна и интензивна работа. Ако искаме да бждемъ справедливи и искрени кооператори, не бива да създаваме ограничения за риболовцитѣ да влизатъ въ риболовнитѣ кооперации. Всички риболовци, които отговарятъ на условията споредъ устава трѣбва да влизатъ въ кооперациитѣ. Това е кооперативенъ принципъ, който трѣбва да легне въ основитѣ на нашитѣ схващания по рибарския кооператизмъ. Това е и законно и справедливо. Само така ще можемъ да осъществимъ главната цѣль на риболовната кооперация: да постигнемъ едно истинско обединение и засилване на цѣлия рибарски елементъ и чрезъ препитание и морално и материално издигане, да създадемъ въ насъ истински професионални риболовци, чрезъ които да можемъ всестранно да използваме нашия риболовъ въ отворенитѣ води: Дунава и морето.

Но казватъ ни, че производството на блатата било ограничено и блатата не могатъ да дадатъ прехрана на всички риболовци. Ако производството на блатата не стига за всички риболовци-кооператори, има Дунавъ, има море, които сѣ свободни, необятни и съ неограниченъ ловъ. Защо кооперацията схваща, че трѣбва да ограничи своята дѣйностъ само въ рамкитѣ на концесията? — Концесията, казахъ, не е право на кооперацията, а ѝ се дава като пенсия, за да разшири и засили работата си, особено въ използване рибата въ отворенитѣ води. Това, което недостига на кооперациитѣ и членоветѣ имъ отъ блатата, дадени имъ подъ концесия, нека си го набавятъ отъ Дунава и морето. Само тогава и държавата, която си е дала имота, за да подкрѣпи риболовцитѣ въ тяхния риболовъ на открито, ще може да види, че действително отъ дѣлото, което тя върши, има извѣстна общественна полза, а не полза само за 30 — 40 души.

Вънъ отъ всичко това, кооперацията, ако правилно схваща своето предназначение, тя би могла да развие дейностъ и въ друго направление. Въмѣсто да остави въ ръцетѣ на комисионери и търговци рибата, която ловятъ членоветѣ ѝ, нека тѣ си организира търговията съ риба и да си открие риболовни магазини въ по-голѣмитѣ консумативни центрове. Това е едно чувствително перо, което до скоро издържаше цѣль еснафъ въ Свищовъ. Но благодарение на правилното схващане задачитѣ си и чудесна-

1) Кн. 5 и 6, год. I. Маринъ Личевъ Тодоровъ. — По членството на рибарскитѣ кооперации въ затворенитѣ води.

та организация, която има Свищовската риболовна кооперация „Моруна“ от няколко години тя е успяла да вземе почти половината от търговията с риба в тоя град и с това допринася твърде много за материалното засилване на кооперацията и членовете ѝ. Към това трябва да се стреми всяка риболовна кооперация. Кооперацията може освен това да се заложи с консервиране на риби: солене, пушене и сушене, което също ще даде работа на доста кооператори и ще възнагради добре кооперацията за проявената инициатива. — Най-сетне когато кооперацията е засилена откъм средства и хора, може да пристъпи и към изкуственото риборазвъждане, което в чужбина дава не малко облаги на ония, които се заложи с него.

Тъй трябва да се схваща дейността на рибарските кооперации в насъ. Всичко друго е „от лукавия.“ Майката на кооперацията е нуждата. Само там, където риболовците не са ситили тая нужда от сплотеност и единение на всички риболовци по професия, където кооперацията изкуствено и насилва се създадоха, може да се иска ограничаване броя на членовете в кооперацията. И в резултат на

това ограничение какво се явява? — Кавги, раздори и всички ония печални последици, които и днес виждаме да стават в Бургасъ, Кара-буазъ и другаде. Влошават се взаимно отношенията между риболовците, образуват се по няколко кооперации в единъ и същи пунктъ, създават се борбите между отделните кооперации и риболовци, дѣлото страда и кооператизма губи почва. На какво законно и морално право не позволявате на едни риболовци да бждат членове на риболов. кооперации и да се ползват с облагите, които закона дава на такива, а други да имат това право и да се ползват с всички облаги, които закона имъ създава? Всички не са ли равноправни български граждани?

Това е нашата действителност. И вмѣсто да се погледне право въ очите на злото и да се взематъ съответните радикални мѣрки за изкореняването му, сѣ полумѣрки и сѣ проявени симпатии къмъ едни и антипатии къмъ други, влошава се още повече положението и трябва дѣйствително да чакаме краха на рибарските кооперации. Нужно е освѣтление по въпроса и бързи мѣрки.

Пенчо Дрънски.

Къмъ характеристиката на Черноморския риболовъ.

Черно море въ всяко отношение се отличава отъ останалите морета на Сръдиземноморския басейнъ. Още въ старо геологическо време Черно море, известно подъ името Сарматско, е било самостоятелно, сѣ обширни граници на сѣверъ, изтокъ и западъ и сѣ полу-солена (бракична) вода. По-късно, въ понтийско време, послѣ дълги промени и колебания на сушата и водата, това море се е разпаднало на няколко голѣми, сѣ почти прѣсна вода езера. А още по-късно, въ дилувиялно време, станали нови промѣни въ разпрѣдѣлението на сушата и водата: Каспийско море се отдѣлило отъ сегашното Черно море, а послѣдното се съединило сѣ Средиземно море чрезъ Босфора и Дарданелите, като едновременно сѣ това, сѣ образували и двѣтѣ сѣседни морета Мраморно и Егейско.

Сѣ образуването провлаците при Босфора и Дарданелите, съединили сѣ топлие солени води на Сръдиземно море сѣ студения прѣсна вода на затвореното до тогава Черно море и е почнало взаимнодействието по между имъ, което се силно отразило на по-малкото отъ моретата — Черното, на което водите почнали да ставатъ солени.

Изпървомъ осолването се е извършвало много бързо и мѣстната фауна бързо загивала въ новата за нея сръда. Погиналите многобройни организми потъвали на дъното, където захванали да се разлагатъ, образували сѣ сѣроводородъ и така тамъ останало всичко навѣки погребено. И сега на дълбочина 100 метра миризмата на сѣроводорода е много характерна и по-долу отъ 200 метра газътъ възпира всякаквъ животъ.

Запълването дълбочините на Черно море сѣ тѣжка вода отъ Мръморно море, при значителното опресняване на повърхните слоеве сѣ рѣчна вода, създава своеобразни условия за живота въ него. Създава се е отъ една страна голѣма разлика въ соленото съдържание между водите отъ повърхността

и дъното и отъ друга — едно отклонение отъ обикновения редъ на температури въ водните пластове, които нормално намираме въ другите морета, които условия именно пречатъ на правилната смѣна на долните сѣ горните пластове, известна въ науката подъ името вертикална циркулация — нисходящо и въсходящо течение на водата. А това е отъ голѣмо значение за пречистването на водата, снабдяването ѝ сѣ кислородъ и въздухъ, всички тѣй необходими за живота въ морските дълбини.

У морета, дето разликата въ соленото съдържание между повърхността и дъното не е голѣма и спадането на температурата отъ горе на долу върви нормално, обмѣната на горните (повърхни) и долните пластове става редовно и правилно. — Въ океаните, където тия условия сѣ идеални (тамъ притока на сладка вода е малко и почти нечувствителенъ и горните и долни водни пластове почти не се различаватъ по солеността си) и най-малкото охлаждане на водната повърхностъ е достатъчно да предизвика движението на водните пластове: горните, като по-студени и по-тѣжки падатъ на долу, а долните като по-топли и по-леки на горе. И въ океаните и въ моретата благодарение на тая вертикална циркулация се обменятъ и опресняватъ водните пластове и отъ най-голѣмите дълбочини. Затова и въ най-голѣмите дълбочини въ тѣхъ намираме богатъ животъ. Често пѣти това течение е толкова силно, че може да повлече много организми, особено свободно плаващи, като риби и пр., и да ги изнесе на повърхността.

Въ затворените морета обаче, каквото е и нашето Черно море, където нямаме тия условия вертикалната циркулация е сѣ ограничено действие. Тукъ благодарение, отъ една страна, двѣтѣ течения при Босфора и отъ друго притока на голѣмо количество прѣсна вода отъ многобройните голѣми рѣки (Дунавъ, Днепръ, Днестръ, Бугъ, Донъ, Кубанъ и пр.) създава голѣма разлика както въ температурата,

тъй и въ солеността между горнитъ и долни пластове и не способствува за вертикалната циркулация. Кожкото и да се съгъсти водата на повърхността чръзъ истудяване зиме или изпарение лѣте, не е въ състояние да изравни различието въ соленина и слѣдователно и въ тегло и затова горния пластъ не може да потъне, или „ако потъне“ не може да отиде много на дълбоко и да внесе въ долнитъ пластове животворенъ кислородъ. Вслѣдствие на всичко това обмѣненето на долнитъ пластове съ горнитъ и обратното е твърдъ ограничено, спира до известна не голѣма дълбочина. Подъ тая дълбочина водата се намира въ едно стационарно състояние съ постоянна температура и постоянна соленост. Въ тѣзи слоеве при пълно отсъствие на кислородъ и каквото да е опрѣсняване, с невъзможенъ никакъвъ животъ и не

само това, но и послѣднитъ слѣди отъ кислородъ какъвто би се оказалъ тамъ отиватъ за окисляването на мъртвитъ разлагающи се трупове на организми, потънали на дъното. И така настава моментъ на почти пълно изчезване на свободенъ кислородъ.

Руския хидрологъ Арсени Лебединцевъ, който е правилъ наблюдения въ това отношение, намира, че горния опрѣсенъ пластъ вода въ Черно море затруднява твърдъ много вертикалната циркулация и послѣдната, твърдъ слаба и анемична, достига незначителна дълбочина, тамъ гдѣто господствува постоянна годишна температура сръдно около 8.5°C . и постоянна соленост около 21.5‰ . Ето една таблица за разпределѣнието на всички тия хидробиологични елементи въ дълбочината на Черно море, споредъ неговитъ наблюдения:

Дълбочина въ метри	$^{\circ}\text{C}$.	Соленост ‰	Куб. см. О (кислородъ) и N (азотъ) при 0° 760 м. м. въ 1 литъръ вода	Куб. см. H_2S (сѣроводородъ) при 0° и 760 м. м. на 1 л. вода	З а б е л е ж к а
0 м.	24°	18.1‰	23	—	Богати съ животъ
9	21.5°	18.5‰	—	—	
18	12.8°	18.3‰	—	—	
27	8.9°	18.5‰	—	—	
91	8°	20.6‰	—	0.12	Бедни съ животъ
183	8.8°	21.6‰	14.90	0.39	
366	8.9°	22.1‰	14.70	1.88	Никакъвъ животъ
1464	9°	22.5‰	14.85	4.44	
2120	9°	22.5‰	—	6.00	

Отъ тая таблица се вижда, че повсѣмѣстното появяване на сѣроводорода почва отъ 183 м. Въ връзка съ това е и разпрѣдѣлението на живота въ дълбочина, който намалява съ навлизането въ по-дълбокитъ пластове и къмъ 183 м. той изчезва и отъ тамъ надолу се проявява само жизнедеятелността на сѣробактериитъ.

Така че, Черно море въ биологично и риболовно отношение прѣдставлява интересъ само въ най-горнитъ си пластове, дебелината на които не надвишава 90—100 метра, а това е една незначителна частъ отъ цѣлия обемъ на черноморската вода.

А. Нечаевъ.

Скумрийния ловъ въ северозападната частъ на Черно море.

Северозападната частъ на морето представлява единъ големъ плитководенъ басейнъ съ повърхностъ въ нѣколко десетки хиляди километра. Голѣмитъ рѣки, които се втичатъ въ него, донасятъ много хранителни вещества и по такъвъ начинъ обръщатъ го въ богата паша за рибитъ. Скумрийитъ, които дохаждатъ тамъ въ края на месецъ май, се разпрѣсватъ на малки групи, които кръстосватъ басейна въ различни посоки, търсейки мѣста съ по-обилна храна. Разпрѣснатото състояние, въ което се намиратъ скумрийнитъ рояци, а сжщо и променливитъ имъ движения твърде затрудняватъ ловидбата и значително намаляватъ нейната производителностъ. Поради последното обстоятелство и специална конфигурация на бреговетъ таляния ловъ въ северозападната частъ на морето не се прилага никакъ. Главнитъ пкъ уре-

ди, съ които тамъ се лови скумрията сж мрежи, грибове и вждици (чапари).

Почти половина отъ общия ловъ на скумрийитъ се добива съ помощта на мрежи, които биватъ плаващи и придънни. Плаващитъ мрежи се простиратъ по повърхността на морето, като при това се образува една стена дълга до 1—2 километра, която бавно се движи по течение. Лодката се прикачва къмъ единия край на мрежата и се движи заедно съ последната. Ловидбата се извършва обикновенно вечерята следъ залѣзването на слънцето или рано сутринята преди да изгрѣе слънцето. Придъннитъ мрежи се спущатъ на дъното или пкъ се държатъ на известно разстояние надъ него съ помощта на котви и вжжета. Тия мрежи се поставятъ вечерята и се изваждатъ сутринята, т. е. тѣ стоятъ въ во-

дата презъ цѣлата нощъ. Дълбочината, на която се поставятъ мрежитѣ, е различна и се промѣнява споредъ температурата на водата. Въ началото на сезона дълбочината е около 5 — 6 метра, а къмъ края на летото, когато повърхностната вода е вече много топла, тя се увеличава до 15 — 20 метра.

Грибоветѣ, които се прилагатъ за лова на скумрията, сж отъ сжщия типъ, както и по българското крайбрежие, само че тѣ сж по-голъми и иматъ дължина около 600 — 700 метра. Ловидбата съ тѣхъ се извършва по цѣлото протяжение на крайбрежието, обаче въ по-голъмо количество грибоветѣ се събиратъ близо до устията на рѣкитѣ. Така, напримеръ на малкия полуостровъ „Тендровска Коса“ близо до устието на Днепровско-бугския лиманъ презъ есенния сезонъ работятъ 25 — 30 гриба.

Ловидбата съ вѣдницитѣ се започва въ началото на месецъ августъ и трае до края на м. септемврий. Съ лова се занимаватъ не само рибаритѣ, но и тѣхнитѣ семейства, жени и деца. Ловътъ се извършва почти навсякъде по около брѣговетѣ, но като най-подходящото мѣсто се смѣта устието на Днепровско-бугския лиманъ, където работятъ до 100 — 150 лодки. При удаченъ ловъ една лодка може да улови до 200 парчета скумрии.

Отъ всичкитѣ гореспоменати уреди най-редовно ловятъ мрежитѣ, които, като подвижни, се поставятъ тамъ, където има скумрия въ даденъ моментъ. Грибоветѣ, които сж свързани съ брѣга, ловятъ неравномѣрно, което е напълно понятно, защото скумрията се приближава къмъ брѣга само при известни условия (направление на вѣтъра, състояние на морето и т. н.). Нерѣдко резултата на цѣлия ловъ зависи отъ 2—3 дена на сполучливата ловидба. Най-големото количество, което се улавя съ гриби за единъ пѣтъ достига до 200,000 парчета.

Скумрията се държи въ северозападната частъ на морето отъ края на месецъ Май до сръдната на месецъ Октомврий, когато последнитѣ ѝ групи заминатъ на югъ. Следователно сезона на скумрийния

ловъ тамъ трае по-дълго, отколкото по българското крайбрежие. Освенъ това ловидбата ѝ тамъ е много по-интенсивна, отколкото тукъ, понеже тя се лови отъ многочислени рибари и не само по край брѣговетѣ, но и на вѣтре въ морето. При такива условия би трѣбвало да се очаква, щото общия ѝ ловъ да надминава таквъ по българското крайбрежие. Обаче въ действителностъ не е така, — въ северозападната частъ на морето се лови годишно сръдно около 8 — 10,000,000 парчета, т. е. горе-долу толкова, колкото у насъ. Таквъ резултатъ може да се обясни само съ това, че тамъ скумрията не се движи въ голѣми и компактни рояци.

Скумрията, която се лови презъ месецитѣ Май, Юний, Юлий се продава и се консумира въ прѣсно състояние. Отъ по-отдалечени мѣста на ловидбата, скумрията се изпраща изчистена и опакована въ кошници съ ледъ. Отъ м-цъ Августъ се започва и консервирането на скумрията, а именно тя се соли, се пуши и се консервира въ кутии.

Солението се извършва така: изчистената скумрия се потопява въ силенъ солень разтворъ*) и се държи тамъ около 48 часа. Следъ това тя се изважда отъ разтвора и се нарежда въ малки бѣчви, които събиратъ около 400—500 парчета. Бѣचितѣ съ скумрия се затварятъ, но въ капака се оставя малко отвѣрстие, чрезъ което се налива прѣсенъ солень разтворъ. Когато бѣчвата е пълна, отвѣрстието се затваря и рибата е готова за изпращането.

Пушенето на скумрията се извършва по „горещъ начинъ“, затова продукта макаръ че и е много вкусенъ, но не може да трае дълго. Пушената скумрия се продава въ малки сандѣци, които събиратъ 20 — 50 парчета.

Консервирането въ кутии се извършва въ специални фабрични инсталации, които се намиратъ въ Одеса. Като подправа обикновено се употребява доматень сосъ,

*) Разтвора е наситенъ, т. е. въ водата се разтвара откова соль, колкото тя може да побере.

Практическото значение на научнитѣ изследвания по отношение на морския риболовъ и приложенитѣ къмъ него индустрии.

Презъ време на рибарската седмица въ гр. Булонь — Франция, Г-нъ Морисъ, държавенъ секретаръ на британския риболовъ, е държалъ предъ едно голѣмо събрание беседата, която следва по-долу.

Госпожи и Господа,

Вие ми направихте честъ като поискахте да Ви държа една беседа относно научнитѣ изследвания направени върху морето и въ частностъ въ тѣхнитѣ съотношения съ риболовната индустрия. Тази тема ме интересува много, не само като секретаръ на английския департаментъ на риболова, но и като председателъ на международния съветъ за използването на морето.

Като секретаръ, естествено, азъ имамъ щастието да се сношавамъ много близко съ наши приятели, наши колеги, наши французски конкуренти.

Но най-вече, като председателъ на международния съветъ, имамъ нужда отъ интензивното сътрудничество на всички тия, които използватъ изобилието на безкрайното море.

Целта на международния съветъ може да се опредѣли отъ това, което е нейния девизъ: рационално използване на морето, което ще рече, че хората сж длъжни да експлоатиратъ колкото е възможно този голѣмъ питателенъ резервоаръ, но същевременно сж и длъжни, да не намаляватъ неговото изобилие. Първото условие да се знае точната мѣрка, е да се има едно основно познание на това, което ний експлоатираме. Налага се едно основно изучаване на морската биология и физическитѣ условия на морето, ако искаме да експлоатираме безъ да опустошаваме риболовнитѣ дълбочини; да опредѣляме точно своитѣ методи на експлоатиране и сжщо по възможностъ да предсказваме добритѣ и лоши сезони.

За да разгледаме тоя обширенъ предметъ ще Ви предложа да се заемемъ съ три въпроса:

1) Какво могатъ да направятъ научнитѣ методи за развитието на риболовната индустрия?

2) До каква степенъ рибаритѣ биха могли да помагатъ на ученитѣ?

3) Каква трѣбва да бѣде въ общата задача ролата на международния съветъ за експлоатирането на морето?

Да разгледаме най-напредъ първия въпросъ: *Какво биха могли да направятъ научните методи за риболовната индустрия?*

Преди всичко, трѣбва да се избѣгне едно недоразумение върху помощта, която науката може да донесе на риболова. Условиата, които изисква морето, сѫ толкова сложни и би трѣбвало толкова време и толкова изучавания за да се дойде до край на изследванията, че не мога ви кажа, кога би могло по единъ точно опредѣленъ начинъ да се покаже мѣстото, гдето рибаря ще може съ пълна увѣреностъ на успѣхъ да хвърли мрежитъ си.

За тия, които нѣматъ опитностъ, нито пъкъ добрата воля, подобни задачи имъ се виждатъ неразрешими. Но, обаче, ний не се отчайваме, че ще достигнемъ единъ денъ да ги разрешимъ.

По морето ний работимъ единъ видъ слѣпшиката. Нашитъ научни уреди за издирвания още доста неусвършенствувани ни даватъ една цифра, една температура, една дълбочина или ни искаватъ мостра отъ дълбочинитъ или нѣкое изолирано животно.

Какво сѫ тия данни въ обща съвкупностъ отъ морскитъ физика и биология? Тѣ сѫ отъ сѣщо такава естество, като тия, които сѫ събирани отъ едно обширно пространство лишено отъ свѣтлина. Нѣкой си, който би изтрѣгналъ отъ тамъ случайно нѣкои листи или нѣкои цѣтлове и който, излизайки на свѣтло место, би искалъ да извлече въ заключение една събирателна картина на флората въ непознатата област!

Предупреждавамъ Ви, обаче, да не смѣтате като безполезни тия усилия. Това, което Ви казвамъ, не трѣбва да предизвиква чувство на песимизмъ, но това е само единъ изразъ за трудноститъ въ нашитъ издирвания. На тия, които се съмняватъ систематически, най-добрия отговоръ е да се направи едно кжсо изложение на добититъ до сега резултати по тоя въпросъ.

Резултати вече добити по специалния риболовъ, като тоя за треската, селдата и тона,

На голѣмитъ научни експедиции се дължи първото описание на общото очертание на океанитъ. Ще оставя на страна онова, що се отнася до пространната география, но не мога да замълча, че на океанографа Вивиль Томсоа ние дължимъ описанията на всичкитъ морски дълбочини на Северната област на Англия, Шотландия и Исландия. Послѣдствията отъ откритията на тоя ученъ сѫ грамадни, защото те основно обясняватъ цялото физическо естество на севернитъ морета.

Въ наше време тѣзи работа продължава и нашия корабъ „Ла Таншъ“ съ своя капитанъ Салие-ди-Бати ни чертае отъ денъ на денъ все по-точни граници на континенталното плато надлъжъ по нашитъ брѣгове. Нашия натуралистъ Борлей наскоро е направилъ изслѣждане на морското дѣно на северното море. Но морското дѣно ни интересува по малко отколкото самото море и неговитъ физически условия сѫ, може би, по-важни задачи отъ всички други морски въпроси. На океанографитъ дължатъ знанието, че преселяването на рибата се дължало на температурата, на солеността на морскитъ води.

Невъзможно е въ една малка, кжса беседа да се влезе въ подробността за всички, което знаемъ вече по онзи въпросъ, ще напомня, обаче, че ценнитъ трудове на г. г. Хйортъ и Мурей сѫ позволили да се изяснятъ доста проблеми относно треската. Натуралиститъ Руселъ и Бурманъ сѫ обяснили безъ трудъ кризата на селдата презъ 1921 г., а въ Франция Ле-Дануа показва влиянието на температурата върху белия тонъ и солеността върху треската.

На последното заседание което се закри въ Парижъ, двама души професора Петерсонъ отъ Швеция и адмиралъ Нейртъ отъ Португалия сѫ показали съотношението, което съществува между колебанията на ловидбата на селдата отъ една страна и на червения тонъ отъ друга страна. И отъ това съотношение между биологията на разнитъ риби, които не обитаватъ сжщитъ пространства, лесно е да се разбере, ако се разсѣди, че всичкитъ феномени на морето зависятъ едни отъ други.

Вие знаете, че въ океана има съвсемъ различни води. Едни сѫ студени и малко солени, а други сѫ топли и по-солени.

Споредъ годината една или друга отъ тия морски води преобладава. Когато преобладаватъ атлантически води, които сѫ топли и солени, то това благоприятствува на тона и на треската. Когато севернитъ студени и по-малко солени преобладаватъ, тогава е сигурна нашата добра ловидба на селди.

На влиянието на тия атлантически води се дължи злополучната 1921 година. Тя съвпада съ едно извъннормално нахлуване на поили течения по цѣлото европейско крайбрежие. Презъ 1922 тези топли течения сѫ били по малко: ловидбата на селдата е била по-добра. Сжщо е било и презъ 1923 г., гдето това течение е било още по-малко забележано. Впрочемъ, благодарение на Ле-Дануа, на нѣколко пѣти ви е било съобщавано предварително за това вливане на водитъ.

Ви виждате, Господа, че океанографа не се ограничава само да констатира, но понекога може и да предсказва.

Азъ ще ви кажа само нѣколко думи върху извъннормално трудното и подробно изучаване на планктона. Вие знаете, че съ тая дума ученитъ означаватъ збора на живущи организми, висящи въ морската вода, който следватъ нейното течение и се подчиняватъ на физическитъ ѣ закони. Като храна за рибитъ планктона е много важенъ. Той е естествено допълнение отъ физическитъ правила на тия движения.

Сега наскоро, натуралиста Харди изнамерилъ единъ уредъ, който изпитаме презъ риболовната седмица въ време на излазането въ море. Този уредъ позволява съ единъ погледъ да се определи цвѣта на планктона за да се види дали е червенъ, бѣлъ или зеленъ. А ние знаемъ, че, ако този планктонъ е червенъ, то той е добра храна за селдата и че зеления планктонъ е много лошъ за тая риба. Тоя уредъ е извънредно простъ и неговото употребление е достъпно за всички рибари.

Рибаря трѣбва да следи съ любовъ научнитъ издирвания на морето.

Ако би трѣбвало да влизамъ въ подробностъ за всичко, което е направено за всеки видъ риба, която ни служи за храна, би трѣбвало да говоря няколко дни. Изследванията върху писията, селдата и треската

представляват цѣла библиотека, но азъ мога да кажа, че на всеки отъ тия видове ние познаваме биологията. Изучването на мѣстнитъ раси е направено и по люспитъ може да се определя възраста на рибата.

Да Ви датирамъ нѣщо отъ по-последнитъ изучавания. Единъ отъ монитъ естественици, Борлей е доказалъ, че писията, която живѣе по бреговетъ, била по величина много по-малко отъ тази, която живѣе въ средата на Сѣверното море. Тѣй щото, съветва той, да се принасятъ тия риби отъ брѣга въ средата на морето за да иматъ възможностъ въ същата възраст да достигнатъ по-голяма величина и като храна да бждатъ по-доброкачествени.

Трѣбва сжщо да кажа, че науката получава постоянни приложения въ всички чисто технически отрасли.

За начина на изстудяване, за изучаване какъ да се консервира, за получаване на различни вещества, добиваеми отъ рибата. Учения подпомага съ съветитъ си инженера и индустриалеца. Сжщото е и за развъждането на рибата.

Като сж приложили известнитъ изследвания на Д-ръ Шмидъ върху селдитъ (такива бѣха изложени въ Булонъ въ време на беседата на професора Жубенъ), Датчанитъ сж постигнали да подобрятъ тѣхното отглеждане на селдата въ резервоаръ, било като сж прибирали нови малки рибки, когато сж влизали въ солениитъ води, било като сж излавяли по-големитъ въ момента на трѣгването имъ за къмъ морето. Стридоразвъждането принадлежи повече въ областта на науката.

Както бактериолога, който изучава замърсяването на водитъ и така съ добри съвети къмъ стридаритъ поддържа общественото здраве или като биолога, който издирва най-добри условия за събиране зародиши или за запазването на естественитъ плитки морски дъна пълни съ стриди, така всички учени подпомагатъ постоянно за развитието на стридо-мидо култура.

Опититъ, които направихме въ Англия подобно на тия, които се правятъ въ Франция, показватъ, че по тоя пътъ сж добити вече резултати. Това е една истинска гаранция, която науката дава на индустриалеца, като му потвърждава здравословността на продуктитъ, които той има за продажъ. Веднажъ бактериолога потвърждава, че предпазителни мѣрка сж били взети, страха въ обществото изчезва.

Азъ нѣма да разглеждамъ всичкитъ резултати, които хигиената дава: изучаването на витаминитъ на маслата, издирване на средства за завардването на мрежитъ, издирването на нови продукти; направенитъ трудове върху всичко това, което би могло да се извлече отъ морскитъ водорасли, сж сжщо въпроси на деня и за едно непосредствено прилагане въ практиката.

Такива сж, въ общи черти, всичкитъ услуги, които науката дава на риболова и неговитъ отрасли.

И въ замена на всички тия услуги принесени отъ науката, какво иска тя отъ рибаритъ?

Тя иска преди всичко, тѣхната симпатия; тя иска, щото рибаритъ да не презиратъ учения, да не мислятъ, че усилията на учения ще останатъ напразни, но, напротивъ, рибаря трѣбва да приеме учения и да бжде винаги готовъ да го подпомага до колкото е възможно.

Какъ би могло да става това? Много про-

сто. Като му доставя по единъ точно опредѣленъ начинъ сведения по риболова, за количеството на уловената рибата и точното мѣсто на ловидбата. Отъ тия сведения ще се състави статистика, единствена, която ще даде възможностъ да се узнава не само качеството, но и количеството на рибната стока въ магазини, която ще се предлага за експлоатация въ Европа.

По нѣкога може да се иска отъ рибаря да вземе съ себе си на кораба нѣкой ученъ, който би могаль да направи на борта такива наблюдения, които биха ускорили разрешението на нѣкои биологически проблеми.

Вий виждате, Господа, че науката дава повече отколкото изисква, и желае отъ страна на тия, на които помага, само едно доказателство на съзнание и добра воля.

Значителната роля на международния съветъ за използване на морето.

Господа, сега ми остава да Ви опредѣля ролята на международния съветъ за експлоатиране на морето по всичкитъ въпроси, които се постаряхъ да изложя на кжсо.

Морето е толкова голямо, издирванията сж толкова обширни, че е невъзможно само една нация да се грижи за това. Както океана мие брѣговетъ на всички страни, така и проблемитъ на океана трѣбва да бждатъ международни, това е първата целъ на нашия съветъ.

Той следи сжщо, да не ставатъ едновременно по всички краища на свѣта изучавания на една и сжща проблема отъ разни учени; които биха изразходвали безполезно ума си за изследвания на нѣща вече известни. Нашиятъ съветъ е въпрочемъ, нуждиата връзка между всички изследвачи. Като съединяватъ, всѣки получава своята малка частъ отъ голѣмата работа, която има да се върши, и добре разбраното разпредѣление на работата е сжщо тѣй нужно за науката, както и за индустрията.

Още друга една цѣль на нашия съветъ е да бжде базата на всички тия международни здружения относително риболова и тази цѣль е по практична отъ всѣка друга.

Не зная, дали имате едно слѣпо доверие въ решенията на администрациитъ, но мисля, безъ да искамъ да кажа нѣщо лошо за тѣхъ, че е по-нѣкога нужно да имъ се дава едно освѣтление.

Едно международно здружение не би могло, следъ едно добро обсъждане на работата, да вземе едно решение безъ да знае предварително дали това решение не ще бжде противно въ действителностъ. Азъ ще ви цитирамъ единъ такъвъ ясенъ примеръ: въ началото на употреблението на влачуцитъ съ корабъ мрежи, отъ всички страни се повдигнаха грозни оплаквания противъ този разрушителенъ уредъ. Забелѣзвало се, че тѣ унищожавали хайвера на рибитъ по джното. Учениитъ показха, че влачуцитъ мрежи не унищожавали нищо друго, освенъ хайвера на селдата, защото хайвера на другитъ риби плавилъ по повърхността. Тогава се обяви, че влачуцитъ мрежи сж вредни при единствения фактъ, че унищожавали хайвера на селдата, но учениитъ показха,

че известни риби идвали на стада по мѣстата, гдето селдитѣ снасяли хайвера и се хранели въ продължение на повече седмици, въ сравнение съ естествено-то изтребление влачушитѣ мрежи съ корабъ сж принасяли по-малко вреди.

Така, че, благодарение на едно освѣтлено мнение, доказано научно, административнитѣ власти не взели много ограничителни мѣрки.

Бихъ ви далъ още много други подобни примери, но вѣрвамъ, че вий вече разбрахте, коя ецѣльта на международния съветъ, а именно: той трѣбва да бѣде главния агентъ на свръска между всички изследователи и учени, които се занимаватъ практически съ морскитѣ работи и да бѣде съветникъ за мѣрkitѣ на международнитѣ власти.

Превела отъ френски Б.

А. Н.

VIII националенъ рибарски конгресъ въ гр. Булонъ (Франция).

VIII рибарски конгресъ, който се е състоялъ въ Булонъ презъ месецъ септемврий т. г., е взелъ следнитѣ решения:

1. Администрацията да вземе действителни мѣрки за защита на малкитѣ риби по всичкитѣ брѣгове безъ изключение.

2. Предъ видъ на това, че мѣстнитѣ названия на морскитѣ животни сж твърде разнообразни, което създава голѣми неудобства да се уреди единъ илюстриранъ каталогъ (списъкъ) на всичкитѣ полезни морски животни, живущи въ френскитѣ морета, въ който да има кратко описание на животното, неговото научно име и мѣстно название, а сжщо и чуждестраннитѣ му названия.

3. Да се забрани ловидбата и продажбата на несетритѣ, преди тѣ да достигнатъ дължина 1 м. 50 см. мѣрена отъ окоото до края на опашната перка. За да се използватъ сжществуящитѣ уреди за ловидбата и въ видъ на временна и преходна мѣрка, да се намали горепосочения минималенъ размѣръ до 80 см. за срокъ на една година, следъ която дата горната наредба да се приложи съ всичката строгостъ.

4. Да се възложи на една комисия, състояща отъ представителитѣ на управленията за търговско-мореплаване и за водитѣ и горитѣ, проучването на въпроса за лова на пѣстервитѣ. Въ видъ на опитъ да се установи още сега и поне за долното течение на р. Луара забраненъ периодъ отъ 1 мартъ до 1 юний, вмѣсто сжществуящия такъвъ отъ 30 септемврий до 10 Януарий.

5. Да се изработи едно съглашение между държавата, търговскитѣ камари и градскитѣ общински управления съ цѣль да се извършатъ проектиранитѣ работи въ рибарскитѣ пристанища.

6. Предъ видъ на интереса, който представлява отъ икономическа гледна точка въвеждането на уреда — „датска сenna“ *), администрацията да насърчи съ всички възможни средства по-широкото разпространение на този уредъ, като да отпусне парични помощи на тия риболовци, които ще се ангажиратъ да направятъ необходими опити съ уреда съ цѣль да се опредѣлятъ мѣстата, кждето „сenna“ може да се приложи.

7. Да се урегулира приложението на крайбрѣжнитѣ влачущи уреди съ малки очи и то по такъвъ начинъ, щото да се отбегне унищожаването на малки рибки.

8. Да се осигури строгото изпълнение на всичкитѣ закони и разпореждания, които се отнасятъ до търговскитѣ размѣри на риби, стриди и миди.

*) „Сenna“ е видъ на гриба, който се тегли не на брѣга, а въ морето по плиткитѣ мѣста съ помощта на кораби.

9. Държавния подсекретариятъ на търговското мореплаване да влезе въ споразумение съ Министра на правосъдието относно най-строго-то прилагане на тия алинеи на закона, които се отнасятъ до забранитѣ начини и уреди на ловидбата, сжщовременно той да проучи какъ именно трѣбва да се видонзмѣни законна, за да се увеличатъ наказанията спрямо нарушителитѣ му.

10. Да се привлече вниманието на държавния подсекретариятъ за търговското мореплаване върху въпроса за намалението на рибнитѣ запаси въ морето. Да вземе той инициатива за свикването на международна конференция, която да опредѣли зонитѣ въ Северното море и Ла-Манша, кждето презъ време на размножението риболовството съ трала трѣбва да бѣде забранено.

11. Що се отнася до лова съ влачущи мрежи въ Средиземното море, то, имайки предъ видъ разноречивитѣ мнения на рибарскитѣ синдикати, да се образува по-скоро при подсекретарията за търговското мореплаване една комисия отъ представителитѣ на такива синдикати, която да проучи вредата, която се причинява въ крайбрежната зона отъ различни видове влачущи се мрѣжи.

12. Да се нареди отъ респективнитѣ власти активно и действително наблюдение, за да се прекъснатъ нарушенията на правилата, установени за влачушитѣ се уреди въ Средиземното море.

13. Съгласно заключенията на експертитѣ по въпроса за приложението въ района „Корсика“ на рибарския уредъ „Лампара“, които сж се изказали, че уреда не унищожавя голѣми количества риби, да се разреши „Лампарата“ отъ 1 май до 1 декемврий за лова на пасажнитѣ риби при това условие обаче, щото това разрешение да се подновява всѣка година.

14. За да се проучи и да се урегулира законодателно лова съ уреда „бефъ“ **) и то не само въз основа на разстоянието отъ брѣга, но и въ зависимостъ отъ дълбочинитѣ, да се натовари научното и техническо бюро по риболовството, заедно съ представителитѣ на риболовното управление въ Алжиръ, да проучатъ детайлно този въпросъ.

Предъ видъ това Алжирския Губернаторъ да отмѣни своето постановление отъ 22. VII. 1922 год., имайки предъ видъ, че впоследствие ще бждатъ взети най-строги мѣрки за точното прилагане на новия правилникъ.

**) „Бефъ“ е траловиденъ уредъ, който се влочи по дъното съ помощта на две лодки. Този уредъ нѣма дъски, които отварятъ устието на истинския тралъ

15. Имайки предъ видъ отъ една страна, че за риболовнитъ предприятия е отъ жизненъ интересъ всѣко намаление на разноснитъ, които ги отекчаватъ, а отъ друга, че разноснитъ по набавяне въглищата съставляватъ 45% отъ всичкитъ разходи по предприятието, да се помолн Министра на Обществено

нитъ Работи да съзове подъ неговото високо председателство, една комисия отъ представителитъ на миннитъ компании и риболовнитъ параконни дружества, която да обмисли начинитъ и средствата, които могатъ да се приложатъ за да се намали цѣната на въглищата предназначени за риболовнитъ кораби.

В. Блохинъ.

Въоръжение на малкитъ рибарски кораби.

Кораба при спущането на водата, представлява отъ себе си само корпусъ. За да се приготви кораба къмъ плаване въ открито море, необходимо е неговото въоръжение: 1) мачти съ принадлежноститъ, 2) всички вжжета, които на морски езикъ се наричатъ „снасти“ или „недвижимъ такелажъ“ и 3) платна. Но не е достатъчно само да се поставятъ мачти и платна, а трѣбва умѣло и правилно да бждатъ поставени за да не се лиши кораба отъ своитъ хубави морски качества, които той притежава по форма.

Мачтитъ на корабитъ се правятъ отъ чамово дърво, като се гледа да бжде право и съ прави жили, малки чепчета и сухи. Дължината на мачтитъ за всѣки корабъ, се опредѣля отъ чертежа на платната. Здравината на мачтата зависи отъ отношението на дължината къмъ дебелината, което се приема почти безгрешно, както 1:35. Напримеръ: ако дължината на мачтата е 8 м., то най-големата ѝ дебелина е $\frac{1}{35}$ отъ дължината или 225 см. Дебелината на горния край на мачтата съставлява $\frac{5}{6}$ отъ най-големата дебелина.

Всѣки корабъ може да бжде приведенъ въ движение отъ вѣтъра съ помощта на платна. Платната на малкитъ риболовни кораби се правятъ тригълни и четиригълни. Тригълнитъ платна се наричатъ „Кливеръ“ и „Стакселъ“.

Кливера и Стаксела се поставятъ на предната частъ на кораба, като Кливера е първо платно, а Стаксела — второ. Четиригълнитъ платна се поста-

вятъ задъ мачта и носятъ името на мачтата, задъ която сж поставени.

Голѣмината и разположението на платната се опредѣля съ помощта на чертежъ.

Голѣмината на платната зависи отъ дължината и широчината на кораба.

Площта на платната на малки риболовни кораби трѣбва да се намира между 1.4 до 2.5 отъ произведението на дължината и ширината на кораба. Напримеръ: ако дължината е 10 метра, а широчината 2.5 м., то площта на платната трѣбва да бжде не по-малка отъ $10 \times 2.5 \times 1.4 = 35$ кв. метра и въ никой случай не по-голема отъ $10 \times 2.5 \times 2.5 = 62$ кв. метра. Отъ гореказанитъ предѣли не бива да се отклонява по никой начинъ, понеже тѣ сж установени чрезъ дългогодишни наблюдения. Въ по-широкитъ кораби площта на платната може да се приближава къмъ по-големия предѣлъ, а въ по-тѣснитъ непременно къмъ по-малкия.

Вѣтъра като духа въ платната, съобщава имъ движеща сила, посредствомъ която и самия корабъ се привежда въ движение. Тая точка на платното, въ която сж съсредоточени всичкитъ сили на вѣтъра се нарича центъръ на платното. На малкитъ кораби височината на центъра на платното отъ палубата, трѣбва да се намѣри въ предѣла между 0.8 и 1.2 отъ широчината на кораба. Напримеръ, при широчина на кораба 3 м., височината на центъра трѣбва да бжде въ предѣла отъ $3 \times 0.8 = 2.4$ м. до $3 \times 1.2 = 3.6$ м.

Изъ нашия риболовъ.

Гебедженския каналъ.

Инженеръ г. Ангеловъ дава въ в. „Слово“ следнитъ сведения за Гебедженския каналъ:

„Каналътъ съединява Гебедженското езеро съ Варненското и е дълъгъ 3290 метра. Първото езеро стои 2.20 метра по-високо отъ водната повърхнина на второто, чието равнище е почти еднакво съ морето. Следъ откриване на канала, Гебедженското езеро ще се изтече въ Варненското и водата имъ ще се подравни. Следствие на това всички заблатени земи между селата Гебедже и Синделъ отъ една страна и Гебедже — Девня отъ друга, които земи сж държавни и заематъ пространството отъ 19,350 декара, ще останатъ на сухо, съ изключение водната повърхнина на Гебедженското езеро, което ще се намали до 3,700 декара, защото на това мѣсто дъното му е по-низко отъ морското равнище“. Въ допълнение къмъ тия сведения можемъ да съобщимъ, че презъ нощта на 8 ноемврий т. г. водата отъ Гебедженското езе-

ро е съборила последната непрекопана частъ на канала и по такъвъ начинъ привършила съединението на езерата.

Въ свръзка съ това изниква интересенъ въпросъ: какви именно промѣни ще допринесе новото положение за риболовството въ Гебедженското езеро.

Преди прокопаването на канала това езеро е било чисто сладководно и населено съ сладководни риби и раци, които сж били предметъ на доста интензивно риболовство. Отъ статистическитъ данни, съ които разполагамъ и които сигурно сж по-малки отъ действителното производство, се вижда, че въ езеро се е ловило годишно:

Шаранъ	около	1500 кгр.
Платика	„	800 „
Бѣла риба	„	3500 „
Щука	„	5500 „
Меше	„	1700 „
Бѣлица	„	900 „
Други риби	„	1000 „
Раци	„	360000 парчета.

Всички тия риби и раци сж намирали въ езерото обилна храна, главно по плиткитъ и заблатени мѣста.

които имъ служили и като районъ за изхвърлянето на хайвера. Следъ отводняването на езерото общата водна повърхнина ще спадне до 3700 декара, т. е. съ други думи ще се запази само котловината съ доста голѣми дълбочини, а най-удобнитѣ за риборазвъждането плитки участъци ще се отводнятъ свършена. Съ това се нанася на сладководното риболовство въ езерото такъв ударъ, отъ който то не може да се оправи. защото обезрибването на езерото вследствие на тая причина не може да се предотврати. Втората опасностъ за сладководнитѣ риби и раци е въ възможното осоляване на езерото. Благодарение на дълбокъ, широкъ и правъ каналъ, който съединява сега Гебедженското езеро съ Варненското, солената вода ще проникне въ езерото и рано или късно, но ще запълни всичкитѣ по-дълбоки мѣста на котловината. Доста е вѣроятно, че това ще довърши разрушението на сладководния риболовъ, обаче въпроса не е свършено ясенъ. Първото, което ще има значение е концентрацията на солената вода, която ще се събере въ езерото, второто е периодъ на времето, въ течение на който водата ще се усали. И едното и другото за сега не е известно и може да се опредѣли само следъ специалнитѣ проучвания. Всеки случай не е изключена възможността, че усояването ще се извърши постепенно и бавно и че солеността нѣма да достигне до такива размѣри, които да направятъ невъзможенъ живота на всичкитѣ сладководни риби.

Прекопаването на канала несъмнено ще улесни заселването на Гебедженското езеро съ морски и преходни риби. Обаче това едва ли ще стане въ колко годе голѣмъ мащабъ, защото даже Варненското езеро, което е непосредствено съединено съ морето, не е богато съ риба. Само кефалитѣ, които понякога се събиратъ масово въ Варненското езеро, могатъ да преминатъ въ Гебедженското езеро въ доста голѣмо количество. Обаче, поради естественитѣ условия на езерото, което е доста дълбоко, извършването на кефалния ловъ ще срещне вѣроятно известни затруднения.

А. Нечасвъ.

Повѣтъ на делфини и добиването на делфиново масло въ насъ.

До скоро делфинитѣ, които пролѣтъ и есенъ прѣзъ риболовнитѣ сезони се явяватъ въ голѣми количества по нашето черноморско крайбрежие, не обръщаха внимание никому и свободно, необеспокоявани отъ никого, си плуваха навсѣкжде по край брега. Никой се не интересуваше отъ тѣхъ и никой ги не преследваше иловеше, защото крайбрежното население не знаеше за какво могатъ да се употребяватъ. Месото имъ се не яде, а мастъта имъ, която иматъ въ голѣмо количество, поради лошата миризма не може да се употреби за нищо даже и за сапунъ. И случайно, ако се хващаше нѣкой делфинъ въ далянтъ или другаде, обикновено се пуштахъ пакъ на свобода, или, ако е направилъ нѣкоя пакостъ, той се убиваше и захвърляше на брега, за да изпълни не следъ дълго съ смрадъ и воня въздуха на далечъ отъ мѣстото, където се намира. И това бѣше нѣщо обикновено за крайбрежието ни.

Отъ двѣ години обаче, делфинитѣ и по нашето крайбрежие почнаха да се прѣследватъ и днесъ тѣ прѣдставляватъ предметъ на специаленъ ловъ.

Чрѣзъ преработването имъ се добива и въ насъ вече делфиново масло, необходимо при нѣкои индустрии, особено при преработването на кожата. Първи почнаха да добиватъ делфиново масло въ насъ Братя Търколевци, риболовци отъ Бургасъ, които прѣкопуваха случайно уловенитѣ делфини, прѣтопяваха ги и имъ вземаха мастъта. Отъ миналата година, обаче фирмата П. Брусалиевъ & Ив. Сапунджиевъ сжщо отъ Бургасъ, привлѣкоха специални стрѣлни турци отъ Цариградъ, за прѣследване на делфинитѣ и почнаха една нова и доходна работа. Макаръ производството на делфиновото масло въ насъ да става по най-първобитенъ начинъ (обикновено прѣтопяване на делфиновото месо въ казани, безъ да се филтрира и рафинира), добитото масло е много по-доброкачествено и по цѣна много по-ниско отъ всички други риби масла, които се внасятъ въ насъ отъ вънъ, главно отъ Франция и Швеция, и които въ повечето случаи се продаватъ фалшифицирани съ минерални масла. Килограмъ шведско делфиново масло, което се най-вече цѣни отъ нашитѣ кожари, струва 30—35 лева, когато делфиновото масло наше производство, съ гарантирана чистота, се продаваше 22 до 25 лв. килограма. Съ развитието на кожарската индустрия въ насъ, трѣбва да се надяваме, че и това производство у насъ ще се развие и усъвършенствува.

Боя на делфинитѣ въ насъ става за сега главно около Созополъ отъ мартъ до края на юни. По това време делфинитѣ се явяватъ въ голѣмо множество близо до брега, за да прѣследватъ скомбриитѣ, респективно чирознитѣ орляци, които сж главната тѣхна храна и прѣдставляватъ голѣмо удобство за прѣследване и биене. Главенъ предметъ на лова прѣдставляватъ и тритѣ вида делфини въ Черно море: голѣмиятъ (*Phocaena communis*), средниятъ (*Delphinus delphis*) и малкиятъ (*Globiocephalus melas*). Последниятъ е рѣдкъ. Делфинитѣ се прѣследватъ съ пушка, обикновено отъ лодка, като се стрѣля върху имъ, когато се покажатъ на повърхността да поематъ въздухъ. И турцитѣ стрѣлни се славятъ съ голѣмо искусство въ това отношение.

На 100 вистрели тѣ могатъ да направятъ най-много 10 промаха. Убититѣ делфини завързватъ на лодката и ги откарватъ на брега, където се се наръзватъ и поставятъ въ казана за топене. Есенитѣ ловъ на делфини по крайбрежието още се не практикува, при все че прѣзъ есенъта делфинитѣ сж по-тѣсти и по-маслодаини.

Както казахъ, топенето е първобитно и нашитѣ млади производители на делфиново масло нѣматъ специални приспособления за пречистване на делфиновото масло и изкарването отъ него на нѣколко категорни масла. Въ Русия напр., чрезъ повторно топене на мастъта заедно съ вода и чрезъ утайване (единъ видъ филтриране) и рафиниране, получаватъ 4—5 качества делфиново масло. Първото качество и свършено спѣгло и се употребява въ Русия за горене. Следующитѣ качества постепенно сж потѣмни и се употребяватъ за различни цѣли, най-вече въ кожарската индустрия за омекотяване на кожата и предаването имъ на лѣскавина и блѣсъкъ; после за вакси и т. н. — А въ Америка отъ делфиновото масло чрезъ щателна рафинация и филтрация при ниска температура, получаватъ най-финното масло, което не замръзва и при — 35° С. Това масло се високо цени и се употребява само за смазване дели-

катни механизми, като: микроскопи, часовници, хронометри и др. Във това отношение то може да се сравни само с копитното масло. — Рафинацията на делфиновото масло днес, когато техниката на изкуственото изстудяване и добиването на ниски температури е отишла много напред, не представлява мъчна работа.

Изобщо от повърхностното ми запознанство с производството на делфиново масло вън насъ и чужбина, дойдох до заключение, че вън насъ, — без да се гледа на преврата вън индустрията, който се направи с минералниятъ масла, които отчасти му подбиха пазаря, производството на делфиновото масло ще има голъмо бъдеще, още повече като се знае, че лозътъ на китове вън Северниятъ морета, които сж главния източникъ на рибе масло за индустриални цели, постепенно и застрашително запада. Минералното масло, ако и да измѣсти рибеното масло отъ индустрията, като смазъчно масло, то не може да направи тона вън кожарската индустрия, кждето за преработването на кожата особено при добиването на луксозни кожи: боксъ, шедро, и пр. играе сега и ще играе вън бъдеще главна роль. Предъ видъ на това именно желателно е да се подпомогнатъ и подкрепятъ всѣчески първитъ опити вън насъ за добиване на делфиново масло, за да може да се засили и подобри вън насъ това производство, което може да даде прехрана на една значителна частъ отъ крайбрежното население.

Пенчо Дрънски.

Риболова вън Ахтополъ.

Ловенето на паламуда тази година започна при сравнително добро море. Липсата на кредитъ, който да подпомогне още незакрепнатитъ млади българи рибари попречи на пускането вън морето и на третия чифтъ аламани, който поради липса на мрежи, — а тѣхната цена сега е тѣй висока — стоеше вън бездействие презъ цѣлия сезонъ. Ако вън този забравенъ, но богатъ морски край, имаше поне едно кредитно дружество, което да подпомогне родното начинание, — ако държавата, съзнавайки колко много губи отъ неизползуването на морето, подпомогнеше нашитъ начинающи рибари — Ахтополъ би билъ първиятъ нашъ риболовнъ центъръ. Близостта на двѣта доста голъми рѣки Велика и Развала ни дава основание да мислимъ така, а и количеството на ловената риба, при липса на добри мрежи и аламани ще удостовѣри твърдението ни.

Риболова започна на 18 Септемврий и завърши на 17 Ноеврий. Съ двата чифта аламани бѣше наловено 23579 чифта паламудъ и 266 чифта торукъ.

На 17 Ноемврий при недобро време се постави зименъ далакъ за скомврий отъ тукашния гражданинъ Димитъръ Коларовъ.

Наловено е до днесъ 4.300 кгр. сафридъ, зма-ридъ, леферъ и др. и 4.000 чифта скомврия.

Освенъ това, вън устието на рѣка Каланджа за три дена само „риболовци съ първобитни мрежи наловиха 1000 кгр. морски кефалъ“.

Нѣкои по-пробудени граждани, вън желанието си да подигнатъ риболова, сж се заели съ основаването на риболовна кооперация, която да закупи два чифта аламани и построи единъ зименъ, или лѣтенъ далакъ. Обаче тукъ липсватъ хора, които да ръководятъ рибаритъ на такава кооперация, та затова това хубаво желание едва ли ще се реализира.

Колко богатъ градъ е билъ вън миналото Ахтополъ благодарение на своитъ риболовци и моряци и какъ би могълъ той така да се подигне, ако специалисти рибари — съ капиталъ — биха дошли да се заселятъ вън него!

Вън последствие, естественото Ахтополско пристанище, почистено и поправено, би могло да даде приютъ на частъ отъ бъдещата ни модерна риболовна флота.

Отправлямъ апелъ къмъ нашитъ просвѣтени хора, на които интензивния риболовъ имъ е присърдие, да дойдатъ и се опознаятъ съ условията на риболова тукъ и проагитиратъ масовото заселване на добри риболовци вън този край, кждѣто най-лесно би могли да се приложатъ чл. чл. 65, 66 и 67 отъ закона за рибарството, понеже всичката земя е безстопанствена (държавна) и които да използватъ за себе си и държавата едновременно неизчерпаемитъ богатства, които морето крие вън себе си.

Ат. Панайотовъ.

Подобренията вън Свищовското блато.

Свищовското блато е едно отъ богатитъ блатата вън насъ. За сега риболова вън него се експлоатира отъ риболов. коопер. „Моруна“, една отъ най-солиднитъ рибарски кооперации. Последната отъ миналата год. е почнала почистването на блатото, съ цѣлъ да засили и увеличи риболовството вън него. Миналата година е изкопала и почистила едно отъ най-главнитъ гърла „Роптурата“, което бѣше буквално сравнено съ земята, затлачено и не се познаваше, че е гърло. Сжщо тогава почисти и една значителна площъ отъ самото блато отъ върби, чрезъ което блатото се разшири съ 5 — 6 тони. Тая година подобренията продължиха: почистено е „Главното гърло“ и гърлото „Кайкуша“, което съединява едновременно малко блато съ главния басейнъ и което бѣше буквално обезличено като гърло. Сжщевременно продължи и почистването на върбитъ вън самото блато. За всичко това кооперацията само презъ последната година е похарчила около 160.000 лв.

За подобренията вън блатото кооперацията има образуванъ специаленъ фондъ, който до средата на м. Ноемврий е стигналъ почтенната цифра 1.200.000 лева. Вън скоро време ще бжде готовъ и плана на гарда, една модерна постройка за лесно излавяне на рибата и задържане на водата вън блатото споредъ нуждата. Този планъ ще почне да се изпълнява идната година. Трѣбва да се надѣваме, че вън скоро време свищовското блато ще стане образцово риболовно блато съ значително повишено и подобро риболовство.

Американска риба вън Свищовското блато. Отъ 2 — 3 години вън Свищовското блато е забележана една особена риба, кждѣ за нашата фауна. Оказа се, че това е една американска риба *Eupomotis Gibosus*, която, кой знай по какви пѣтища, е достигнала вън Свищовското блато, кждето, благодарение на чистата и неза-мръсена вода, тя е намѣрила отлични условия за развитието си. Тая година вън блатото се ловятъ и сега доста отъ нея и най-важното ловятъ се екземпляри отъ различни възрасти: малки, голъми и средни, което показва, че тя добре се чувствува тукъ.

Поради красивите шарки по тълото ѝ, риболовците сж я нарекли шарена или златна рибка. Според г. П. Дрънски, който я е описал, тя е дошла от Дунава, където е попаднала от някой аквариум, където отлично се развъжда и отглежда.

Свищовското блато, отдадено под концесия на риболовната кооперация „Моруна“ — Свищов тая година до средата на м. Ноември е уловила около 300,000 кг. риба и според концесионния договор държавата получава 40% от брутото приход на блатото, или изразено в пари блатото е дало на държава до сега за 10 и половина месеци приход от 1,350,000 лева. Пръв последното отдаване на търг (1921 г.) държавата е получила 620,000 наем за това блато, без наемателя да е направил каквито и да сж подобрения в блатото. Днес държавата освен, че е получила 370,000 лева повече, но имота ѝ е подобрен, басейна почистен от върби, каналите урегулирани и почистени и риболова в него е значително засилен и увеличен.

Данъците върху рибата. Не един път е истъквано пред различните Министерства сж доклади и в печата, колко зле се отразяват непоносимите за риболовците данъци върху рибата, числото на които възлиза на 14 различни данъци! Това непоносимо положение е накарало правителството да се позамисли за съдбата на нашето риболовство и действително виждаме, че Министерския съвет още през миналия месец септември назначи комисия, в която влизаха представители от шест министерства, както и вещи лица. Тази комисия още на времето си е дала единодушно мнение да се премахнат всички данъци върху рибата, като най-тежките от тях — акциза и общинския налог да бъдат премахнати с Министерско постановление още сега, а другите данъци да се махнат с закон по надлежния ред от Камарата. Въпреки това решение на казаната комисия и до сега риболовците плащат и акциз и общински налог. По всичко изглежда, че и това решение на голъмата комисия ще остане глас в пустиня, както и многото такива решения по сжия въпрос, които сж предшествовали това на последната голъма комисия.

Едно справедливо разрешение.*)

Министерството на Земледелието и държавните имоти телеграфически е разрешило на членовете

*) Редакцията от своя страна трябва да отбележи следното.

1) Гриба е уред, който е способен да лови малки, непораснали още, рибки, затова той е несъмнено вреден там, където такива се намират в голъмо количество, (напримър отворени, полусолени и плити блатата). Професор Гурре, който е изучавал специално въпроса, е на мнение, че гриба трябва да бъде забранен съвършено по цялото френско крайбрежие. Профес. Херубел казва сжщо, че гриба е твърде разрушителен риболовен уред.

2) Вая-койското блато се експлоатира като кефално стопанство. Такива блатата в Русия и другаде в странство (напр. Италия), се ползват сж особено покровителство, като в тях обикновено се забранява риболовството през цялия сезон, през който кефала се намира на паша в блатото.

от риболовната кооперация „Черноморски риболовец“ в Бургас да влезат сж 4 гриба да ловят риба в Ваякийското блато. Известно е, че от година и повече време какъ две риболовни кооперации в Бургас не могат да се разберат и се намират в постоянни распри за риболова в блатата „Мандра“ и „Вая“. Кооперация „Шаран“, като концесионер на риболова в казаните две блатата, бж забранила, сжгласие на Министерството още миналата (1922) година, риболова в тях за членовете на риболовната кооперация „Черноморски риболовец“, въпреки изричното постановление на договора за концесията. Интересното бжше, че спора отиде до там, че гриба бж осъден като крайно вреден за риболова в блатата и Министерството, по искане на риболов. кооп. „Шаран“ забрани риболова с него. Напоследък, обаче, Министерството пререша въпроса в полза на членовете от риболовната кооп. „Черноморски риболовец“, и в полза на грибовете. Сж това се отхвърли неоснователното схващане за вредата на риболова сж грибовете. Относителна вреда има при риболова сж всеки инструмент, но за относителна вреда да се осъди един универсален, сж всеагтско употребление инструмент, какъвто с гриба, е крайно неоснователно, ако не е тенденциозно.

В блатата при Бургас „Мандра“ и „Вая“ тая година се лови голъмо количество едър кефал. Иларията е вж по-малко количество. Поради топлото време до средата на ноември м. лова не бжше засилен, понеже рибата е още твърде внимателна и жива и хитро избягва грибовете и не влиза в зимерите и котелите.

Вредните вещества от захарната фабрика при Каяли, които на времето си подигаха голъм шум около себе си сж измирането на рибата в Вая-койското блато при Бургас през 1920 г., сега, през настоящата захарна кампания, вж голъмо количество се отделят и изхвърлят на открито. Сега е момента да се вземат всички мерки, за да се запази блатото и рибата в него от тия вредни вещества. Необходимо е по възможност по-скоро да се провери до колко фабриката е изела мерки, за да запази блатото от замърсяване сж зловредните си отделения, за което ѝ е предписано на няколко пъти и да се види до колко взетите мерки, ако има такива, сж ефикасни. Сега е момента сжщо и да се провери до колко тия вещества сж вредни за блатото и рибата в нея, или това сж само едно неоснователно обвинение. Изобщо сега е времето да се разрешат всички въпроси вж свързка сж вредното влияние върху рибата на нечистотиите, които се отделят при обработката на захарното пвекло в фабриката при Каяли, а и другаде.

Необикновено явление.*) Вж Черно море по нашето крайбрежие при Созопол тая есен сж се появили вж доста голъмо количество дребни и млади скомбри достигачи от 10 до 15 см. дължина. Стари рибари не помнят и не знаят да сж видели и улавяли такива дребни скомбри по нашето крайбрежие. Такива тж знаят само вж Мраморно море, където скомбрията си хвърля хайвера. Това

*) Редакцията не е съгласна сж мнението на г. Д-ски и по въпроса вж списанието ще бжде напечатана специална статия.

обстоятелство дава нови поводи на тия рибари да тълкуват по своему това явление и да расправят, че „рибата въ морето дѣйствително е промѣнила пѣтицата си“.

Обяснението на това явление трѣбва да се търси вѣроятно въ факта, че миналата есенъ скомбрията, поради ранната и студена есенъ, рано и не веднѣжъ напуска лѣтното си мѣсто прѣбивание и се яви прѣдъ Босфора въ маса голѣми орляци, които, по всѣка вѣроятност, една нощъ сѣ успели да минатъ провлака, но други сѣ били принудени, да останатъ и прѣзимуватъ въ Черно море, може би близо до Босфора. Тукъ тия орляци скомбрии сѣ били принудени да си хвърлятъ хайвера, отъ който по-късно сѣ се развилн и малкитѣ и млади скомбрии, които сега ловимъ въ ограничено количество по нашето крайбрѣжие къмъ Созополъ. Въ потвърждение на това обяснение говори и факта, че късно миналата есенъ и прѣзъ зимата прѣдъ Босфора и въ самия провлакъ се ловеше скомбрия въ голѣми количества, които продаваха и на софийския пазаръ. Прѣзъ февруарий мартъ на софийския пазаръ се продаваха съвсемъ прѣсни скомбрии отъ Цариградъ. Въ тѣхъ пишущия тия редове е намиралъ почти узрели полови продукти (хайверъ и млѣко).

Ако това е дѣйствително така, ще трѣбва да си зададемъ въпроса: дали тия, млади скомбрии заедно съ родителитѣ си ще минатъ Босфората есенъ, за да отиватъ въ Мряморно море, или ще останатъ свързани съ родното си мѣсто и ще дадѣтъ ново поколение истински черноморски скомбрии? Обяснение на това ще чакаме да дойде отъ Цариградъ.

Паламуда тая година се яви по нашето крайбрѣжие въ доста голѣмо количество. Уловени сѣ само презъ първата половина на м. ноември средно около 120,000 чифта въ Созополско и около 20 хиляди чифта въ Бургаско. За успѣшния ловъ твърдѣ е допринесло и благоприятното време. Поради топлата и хубава есенъ паламуда, а изобщо и всички останали пасажни риби, бѣха далечъ отъ брѣга, затова по-голѣмата частъ сѣ уловени съ аламини. Даянитѣ сѣ отбележали до сега слабъ ловъ. Въ Созополскитѣ води презъ време на лова на паламуда сѣ действовали 18 чифта аламини.

За някои интересни риби на софийския пазаръ. Презъ последнитѣ два месеци софийския пазаръ бѣ наводненъ съ много морска риба. Правеха впечатление нѣкои видове риби, които друга година не сѣ се явявали на пазаря. Такива бѣха: 1. Мелакопъ или умбрина (*Umbra cirrosa*), едъръ леферъ и тонъ или голѣмъ ставридъ (*Thynnus thynnus*).

Мелакопа или умбрината е повече средиземноморска риба, рѣдка за нашето Черно море. Други години сѣ улавяни единични и обикновено дребни екземпляри. Въ 1920 година при Созополъ бѣ уловенъ единъ екземпляръ 65 кгр. тежкъ. Презъ настоящата есенъ, обаче, тая риба се е появила въ доста голѣмо количество по нашето крайбрѣжие и къмъ Босфора и нашитѣ риболовци можаха да хванатъ съ стотици килограма отъ нея. Риболовцитѣ не виждали другъ пѣтъ такъвъ ловъ и като съпоставяха това и други подобни явления съ намаления до минимумъ ловъ на скомбрия, разпространяватъ мѣлвата, че „рибата въ морето промѣнила пѣтицата си“.

Леферъ по нашето крайбрѣжие обикновено се лови дребенъ. Като изключение тая есенъ въ Бургаско и Созополско е уловено повече отъ 5,000 кгр. само едъръ леферъ, който е една отъ най-ценнитѣ морски риби, поради което между народа се ползва съ прозвището „царъ на рибитѣ“. Доста голѣмо количество отъ тоя едъръ леферъ стигна и до софийския пазаръ въ прѣсенъ видъ. Но понеже нашитѣ софиянци не му знаятъ цената, не го купуваха и рибопродавцитѣ се чудѣха какво да го правятъ. Сжщото бѣше и съ мелакопа.

Тона е сжщо срѣдиземноморска риба, но единични екземпляри презъ Босфора навлизатъ и въ Черно море. Тукъ сѣ улавяни и до 360 кгр. тежкъ тонъ. Годишно по нашето крайбрѣжие улавятъ 5 — 10 парчета. Тая есенъ въ Бургаско и Созополско сѣ уловени до срѣдата на ноември три (3) парчета, сдина отъ който е тежалъ 290 кгр. Лови се съ даянитѣ като случаенъ ловъ. На нашия пазаръ иде повече отъ Цариградъ презъ Варна. И тия, които се харчеха на софийския пазаръ бѣха сжщо отъ Цариградъ.

Софиянци ненавиждали и неяди такива риби неохотно ги купуваха и най-често ги отминаваха, въ прѣки нискитѣ имъ цени въ сравнение съ другата риба.

Като изключение тая есенъ по черноморското ни крайбрѣжие сѣ уловени и множество калъчъбалж (*Xifias gladius*). Близо 80 — 100 парчета сѣ хванати само въ Созополско съ аламинитѣ, заедно съ торука и паламуда. Тая есенъ лова по черноморското ни крайбрѣжие показва наистина една особенна риболовна година.

Паламуда въ Черно море.

Паламуда е обикновена риба за Черно море, която пролѣтъ и есенъ, се явява на доста голѣми орляци по нашето крайбрежие и често се одава въ доста голѣми количества. Тая година например и прѣзъ пролѣтния и сега прѣзъ есенния сезонъ той се яви масово и благодарение на него риболовцитѣ можаха отчасти да покриятъ голѣмитѣ си загуби отъ скомбрийния респективно чирозния, и особенно калканския ловъ миналата пролѣтъ. Интересно е съпадението, което имаме съ масовото появяване на паламуда и голѣмия му ловъ миналата пролѣтъ и сжщевременно почти съвършенното отсъствие и слабия ловъ на скомбрията респективно чирозъ по сжщото време, което дава право на практичнитѣ риболовци да повярватъ, че паламуда е причината за липсата на скомбрия и че тамъ я прогонилъ или даже изялъ и унощожилъ. Достатъчно е да разпорите нѣколко парчета, напримеръ, и да прѣгледате сждржанието на стомаха, за да се увѣрите, че скомбрията не е главната храна на паламуда.

Въ дѣйствителностъ масовото появяване на паламуда трѣбва вероятно да се търси въ доста суровата и продължителна зима миналата година, която вѣроятно е изменила нормалния пѣтъ въ движението на странствующитѣ риби: карагйозъ, скомбрия и пр. или пѣкъ въ други нѣкои причини, разяснението на което тукъ не можемъ да дадемъ¹⁾. Фактъ е обаче, че, когато къмъ Цариградъ прѣзъ миналата пролѣтъ се ловеше маса скомбрия, по нашето крайбрѣжие нея почти нѣмаше (уловиха се само около 1 милионъ пар-

¹⁾ Вижъ по тоя въпросъ статията отъ: П. Дрънски. Материали по биологията на скомбрията. Списание на землед. Испитат. Института, год. II, кн. 6, 1913 г.

чета чирози, когато срѣдно пролѣтенъ ловъ на чирози е до 10 милиона парчета), въ замѣна на което тогава по нашето крайбрежие паламуда се ловеше масово — Тая есенъ се забѣлѣзва сѣщото явление. Ще чакаме да се привърши сегашната есенна кампания на скомбриния и паламудния ловъ, за да се повърнемъ отново на въпроса.

Появяването на рацитѣ въ Дунава.

Отъ като рачата чума унищожи рацитѣ въ Дунава и блатата и много негови, притоци, нашия пазаръ се доволствуваше съ раци само отъ Гебедженското блато, което остана незасегнато отъ казаната рача болѣстъ, може би защото не е въ прѣка връзка съ басейна на Дунава и Срѣдна Европа, където главно действуваше рачата чума.

Отъ нѣколко години, обаче, се забѣлѣзва по Дунава и блатата, че рацитѣ почватъ наново да се появяватъ. Така напр. презъ 1921 година се ловяха съ десетки раци въ Дунава при Свищовъ.

Презъ 1922 г. такива сѣ се ловѣли и въ Дунава при Русе и Никополъ. Тая година (1923) рачата се ловятъ и въ Свищовското блато. Повечето отъ рацитѣ, които се ловятъ, сѣ дребни (7, 8 и 9 см.). Появяването имъ можемъ да си обяснимъ съ предположението, че отъ рачата чума сѣ останали онѣлели рѣдки екземпляри, които въ послѣдствие сѣ дали потомство.

Това заключение се оправдава отъ факта, че сегисъ-тогисъ особено въ Свищовския и Никополския райони, сѣ улавяни единични едри стари раци и следъ чумата.

Както и да е, но факта че по Дунава и блатата му се ловятъ вече млади раци, свидетелствува, че причината, която е предизвикала унищожаването на рацитѣ, не действувала вече. А това би ни дало поводъ да улеснимъ и засилимъ естественото заселване съ раци рѣкитѣ и блатата на дунавския басейнъ, чрезъ пренасяне на раци отъ другаде напр. отъ Гебедженското блато. Но необходимо е тая работа добре да се организира, за да се не получатъ отрицателни резултати, какъвто бѣше случая миналата 1922 година.

П. Я. ски.

Из западно-европейския риболов.

Риболовъ съ „Лампари“.

Италианската лампара, отличителна мрежа на Неаполския заливъ, гдето е била изобретена къмъ 1838 год., може да се сравни съ голѣма влачуца мрежа (грибъ). Тоя уредъ се състои отъ една торба, предшествувана отъ две крила, подържани вертикално отъ гъби и куршуми. Горната част на горбата е твърде къса, а долната ѣ частъ е издадена и съединява дветѣ крила на една дължина около 20 метра. Така се получава една обширна стая, открита само отгоре, отгдето рибата не може да избѣгне.

Размѣритѣ на лампарата се менятъ споредъ средствата на собственика; но изобщо дълбочината на торбата е отъ 3 до 4 метра, а широчината отъ 15 метра. Ржавитѣ сѣ 100 метра дълги и 15 метра високи, очитѣ на торбата сѣ отъ 5 до 12 милиметра, а тия на крилетѣ сѣ много по-голѣми.

Риболова съ тая мрежа се извършва въ тъмнитѣ нощи по следния начинъ:

На предната частъ на лодката се закрепя на единъ прѣтъ една ацетелинова лампа съ петъ езичета, снабдена съ силенъ рефлекторъ, който отражава свѣтлината отвесно на морската повърхностъ и върху едно пространство, колкото е възможно по-голѣмо. Лампата бидейки запалена, лодката се спира на единъ пунктъ четвъртъ частъ, па дори и повече и очаква, привлечена отъ блѣсъка на пламъка, рибата да доде на повърхността. Когато тя е въ достатъчно количество, друга лодка, снабдена съ лампара загражда околноститѣ, включително първата лодка, която движейки се бавно, излиза отъ така образувания кръгъ нѣколко минути преди торбата да се издигне на борта.

Отъ направенитѣ напоследъкъ опити става ясно, че отъ произведената свѣтлина се привличатъ много видове риби. Презъ време на своитѣ изследвания въ Неаполския заливъ, професора отъ Неаполския университетъ Полисъ е видѣлъ почти веднага да се издигатъ подъ действието отъ свѣтлината на ацетелиновата лампа, морска игла, хамсия, сифриди, сардини, скумрии, калкани и октоподи.

Възможно е много отъ тия риби да сѣ били привлечени отъ стрѣвѣта, понеже тя се набира въ свѣтливитѣ снопчета и става видима за тѣхнитѣ очи.

Както и да е, има сѣщо и риби чувствителни при различна свѣтлинна интензивностъ. Все споредъ г-нъ Полисъ следнитѣ риби: Паламуда, кефала, платарина, леврекъ и др. избегватъ много освѣтенитѣ зони и стоятъ тамъ, гдето интензивността на свѣтлината е по-малка. Най-сетне и тона, споредъ наблюденията на професора Санзо, проявява сѣщо свѣтлостобоязнъ.

Старитѣ грѣцки рибари първи забелязали, че, щомъ като изгрѣяло слънцето, сардинитѣ (риби особено чувствителни къмъ свѣтлината) излизатъ на повърхността, при това тѣ били измислили риболова съ свѣтлина презъ нощта, когато не свѣтала луна-та. Очевидно, тия риби, вземайки свѣтлината за първитѣ блѣщукания на зората, дохаждали да се впитатъ въ мрежитѣ. Въ онова време се освѣтлявало съ борина, ала свѣтлината що тя произвеждала била тѣй слаба и добититѣ резултати тѣй малко превъзхождали ония, що се получаватъ чрезъ другитѣ способи, че тоя начинъ билъ малко разпространенъ.

Малко по-малко освѣтлението се усъвършенствувало: първо използвали петрола, сетне ацетелина, който съ малки разноски произвежда една интензивна свѣтлина, която позволява да се направи изобиленъ уловъ. Само въ първитѣ години на настоящето столѣтие, риболовството чрезъ свѣтлина започна да се разпространява на всѣкжде въ Италия и при все това не безъ да възбуди постоянни рекламации.

Ловидбата съ лампара се обвинява, че излавяла и изстребвала рибата въ морето. А между това рибаритѣ и днесъ, както нѣкога, ловятъ риба и се прехранватъ.

Известно е, че лампарата е посиленъ уредъ отъ другитѣ влачуци се уреди, обаче силата на единъ уренъ, какъвто и да билъ той, не съставлява самъ по себе си достатъчно доказателство за намаляването на рибата въ морето.

Направенитѣ по тоя поводъ отъ г-на Полисъ опити сѣ доста важни. Въ Неаполъ много рибари сѣ вждица улавятъ всѣка сутринъ отъ 5 до 6 кг. риба. Една нощъ г-нъ Полисъ отишелъ да лови риба съ лампара срещу самото мѣсто, гдето се намирали мно-

зина рибари съ вждица. 60 кгр. риби се наловили въ неговитъ мрежи, но въпреки това рибаритъ на сжщото мѣсто били уловили толкова риба, колкото презъ другитъ дни.

Професора отъ Неаполския университетъ твърди сжщо, че въ островитъ Просида и Изиния, около 150 рибари отъ четири години насамъ ловятъ риба съ лампара все на сжщото мѣсто и при все това не се е още забелязало никакво намаление на рибата.

2. Въпроса за изстребление и оползотворение на делфинитъ въ Франция.

Ако отъ една страна по нѣкои мѣста отъ френското крайбрежие делфинитъ служатъ на рибаритъ за драгоцененъ водачъ, който ги води къмъ ония мѣста, гдето временно рибата се намира въ изобилие, то, отъ друга страна трѣбва да кажемъ, че изобщо тия китообразни животни сж сжщински неприятели на рибаритъ, чийто мрежи разкъсватъ и така препятствуватъ на промишлеността.

Делфинитъ се появяватъ въобще на стада при това тѣхната поява най-често съвпада съ появата на преходящитъ риби, сардини, хамсия, скумбрия, които съставятъ главната имъ храна. Следователно стадата делфини сж най-многобройни презъ периода, когато най-много се лови риби съ плавающи мрежи.

Лесно се разбира, какви вреди могатъ да причинятъ тия грамадни и силни животни, когато проникнатъ въ подобни мрежи, чийто плетка е естествено тънка, за да могатъ сардинитъ и хамсиитъ да се впилтатъ въ тѣхъ.

Многобройни способи бѣха предлагани за изстреблението на делфинитъ, ала трѣбва да признаемъ че, на опитъ, повечето отъ тѣхъ се оказаха съвършено недействителни.

Отъ друга гледна точка, делфинитъ иматъ голѣма промишленна стойностъ. Безъ да се говори за месото имъ, отъ което би могло да се извлече най-голѣма полза, изобилието имъ съ масла и тлъстини може при нѣкои условия да ги направи предметъ за доходно използване.

И чудно е, че особено въ Средиземно-море, гдето изобилието на китообразнитъ е толкова голѣмо и съставя постоянна пречка за упражняване на риболова, гдето до сега никой индустриалецъ не е потърсилъ средство за залавянето и използването имъ.

Още повече е за очудване, когато се знае, че всѣка година Турция внасяше въ Марсилия значителни количества масло отъ морски кучета. И действително тая индустрия е отдавна цветуща въ Черно море. Така въ съседнитъ на Кавказъ области, заводитъ за извличане тлъстини сж особено многобройни. Такива сжществуватъ и въ Кримъ, Севастополъ, Балаклава, Керчь, а преди нѣколко години средното годишно производство на тоя уловъ въ околноститъ на Одеса възлизаше на не по-малко отъ 1000 делфини доставляющи 50000 килограма тлъстини.

А пъкъ извѣстно е, че нови способи позволяватъ да се използватъ маслата на китообразнитъ, не само за фабрикуване на глицерини и на кислоти, но тѣй сжщо и за фабрикуване на сапуни.

Благодарение на прилагане въ практика на това откритие, което въ голѣма частъ се дължи на из-

следванията на професора Сабатие, китовото масло е добило невиджани до сега цени.

Въ друго отношение, достоверно е, добре обработенитъ кожи на делфинитъ могатъ да доставятъ цвѣтни мешини оползотворими въ общарската индустрия.

Имайки предъ видъ, че оползотворението на морскитъ кучета е логически главната цѣль, до която трѣбва да се добере преследването и залавянето имъ, то може би скоро бихме видѣли и по френското крайбрежие да се основе подобна на напредналитъ другаде индустрии. Трѣбва, следователно, да бждемъ увѣрени, че въ деня, когато и у насъ се основе подобна индустрия, то делфинитъ ще престанатъ да задаватъ страхъ на нашитъ рибари и да осуетяватъ тѣхнитъ усилия.

Занимавайки се съ тоя въпросъ, Държавния подсекретаръ за търговското мореплаване съ писмото си отъ 26 февруарий 1923 год. е поискалъ отъ директора на научния и техническия отдѣлъ по Риболовството да нареди да се проучи отъ естественицитъ при отдѣла, по кой начинъ да се използватъ за индустрията делфинитъ (прехрана, кожа, масло, отпадѣци пр.)

Веднага следъ това бѣ назначена една комисия, въ която взематъ участие професоръ Антони, команданта Шарко, и г. г. Дюранъ Гаселенъ, Филонъ, Ле Даноа, Леми и Родель, която почна да действува.

Тази комисия рѣши, че желателно е първо да се придобиятъ нѣколко отъ тия китообразни и да се проучи систематично използването на различнитъ части на животното.

Отъ името на синдиката на търговцитъ за Консерви, който се натоварва съ разносцитъ на тоя първи опитъ, Г-нъ Леми казва, че ще нареди да се заловятъ нѣколко образци делорина отъ брегонското крайбрежие.

Г-нъ Председателя благодари на господина Леми и се взема решението Г-нъ Леми да консервира въ кутии, въ единъ отъ своитъ заводи една частъ отъ месото на тия китообразни.

Кожата, остатѣка отъ предназначено за консомационна месо, червата, главата, изобилна съ масло, и пр. да се изпратятъ въ химическата лаборатория на отдѣла, който ще проучи тия различни части на животното и въ съгласие съ господина професора Антони, ще влезе въ свръзка съ интересующитъ се отъ тия продукти индустриалци.

3. Оползотворение на черупеститъ животни за индустриални цѣли.

Независимо отъ консервитъ, могатъ да се приготвятъ отъ нѣкои черупести (стриди миди и други) и екстракти наподобяющи на екстрактитъ отъ месо по вида и свойствата. Екстракта отъ тия животни приготвенъ въ Съединенитъ Щати се препоръчва като хранителенъ и укрепителенъ (тонически) на скоро прозидналитъ се болни (конвалесцентитъ).

Господинъ професоръ F. A. Nicholson описва така това приготвяне: черупкитъ се разтварятъ съ пара или чрезъ варене въ много малко количество вода. Произходащата отъ тая операция течностъ се запазва.

Месото на мекотѣлитъ, отдѣлно отъ черупката, се измива, за да се отдѣли отъ пѣсѣка и нечистотиитъ прѣваряща се на капница въ единъ спе-

циално за това приготвенъ уредъ и се прибавя къмъ придобитата по рано течностъ. Сетне всичко се вари, като му се прибавя малко вода, въ продължение на единъ часъ. Тогава оварената маса се изцежда и цѣлата течностъ се изпарява при ниска температура, до като добие плътността на тѣсто или до като се изсуши до капка; преди да стане изпаряването, насочва се и му слагатъ предназначениятъ подправки.

Предпочитателно е да се прибавя добитата при отварянето на черупките течностъ, следъ обваряването на мекотелитѣ, въ обикновена вода, защото при това по-добре се запазва характерния вкусъ. По сжщата причина желателно е изпаряването да става при ниска температура; така се отбѣгва да се превърнатъ на лихтия и се втвърдяватъ бѣлточновиднитѣ вещества. Дѣйствието се извършва въ единъ изпарителъ въ празно пространство при по-малка отъ 55° Ц. температура.

Тоя екстрактъ по някога се комбинира съ други вещества: брашно, бисквитенъ прахъ и пр. и се поднася въ форма на сбити таблетки; споредъ шотландската метода, къмъ течността, съ която се варятъ мекотѣлитѣ, се прибавя едно вещество, което става на лихтия, като Исладски лишей или агаръ—агаръ, което позволява да се добие една плътна маса, като не се продължава сгъстяването.

4. Производство и употреба на маслата отъ морски животни.

Съ маслата на морскитѣ животни се прави значителна търговия. Независимо отъ това, че нѣкои отъ тия масла се употребяватъ за лѣкарства и храна, тѣхнитѣ важни индустриални приложения имъ осигуряватъ постояннитѣ търговски пазари на тлѣститѣ тѣла.

Маслата отъ тѣлата на риби се доставятъ отъ тлѣститѣ риби, отъ ония, на които месото е изобилно съ тлѣстии. Всички ония, които се използватъ за произвеждане на такова масло, принадлежатъ на семейството на клупеидитѣ-селдови (карагѣзови). Извличането на маслото се извършва по много простъ начинъ: рибитѣ първо се обваряватъ на пара, а сетне се подлагатъ на много силно налѣгане. Отъ тѣхъ изтича една смѣсъ отъ вода и масло, което се отдѣля чрезъ претакане. Остатъка се изсушава и стрива на прахъ и се продава като торъ, който съдържа азотъ и фосфоръ. Тоя торъ е познатъ подъ името гуано отъ риба.

Главнитѣ масла отъ риби, съ които се търгува, сж херинговото масло (Норвегия), менанденското масло (Съединенитѣ Щати) и сардинското масло (Япония).

Месото на останалитѣ риби съдържа много малко масло: тия животни натрупватъ тлѣститѣ си резерви въ черния си дробъ. Тѣ сж: тресковитѣ, които принадлежатъ къмъ групата на костенитѣ риби и хрушалнитѣ риби (акули, скатове и др.).

Маслата отъ чернитѣ дробове дълго врѣме се извличаха чрезъ гниене. Тоя способъ доставя нечисти и миризливи масла; днесъ той е почти изоставенъ. Варенето на пара доставя продукта отъ много по-добро качество: то се извършва, като се действува направо чрезъ пара, или като се вари въ казани съ двойна обвивка, нагрѣвани чрезъ пара,

Най-известното отъ черъ дробъ масло е моруновото масло. Противно на много разпространеното мнение, тресковитѣ риби не сж по право риби за масло. У една възрастна треска, черния дробъ едва съставлява една тридесета частъ отъ общата тежестъ на животното и дава средно 40% масло. Важността на моруновото масло въ търговията се основава на обстоятелството, че тия риби се срещатъ на грамадни стада презъ нѣкои периоди на годината, близо до студени мѣстности на земното кълбо. Населението на тия мѣстности, което не може да се предаде на земеделчески трудъ, извлича отъ риболова най-големата частъ отъ своитѣ средства за препитание. Треската се лови главно за месото ѝ, а маслото, което се извлича отъ черния ѝ дробъ, е второстепененъ продуктъ, чието употребление въ медицината е увеличило неговата важностъ.

Рибитѣ, отъ които главно се произвежда масло, сж хрушалнитѣ риби. Черния дробъ на тия животни е извънредно развитъ; тежестъта му може да достигне отъ 25 до 30% отъ тежестъта на самото животно и отъ него може да извлече до 75% масло. Въ Япония нѣкои видове се наричатъ „Абюра Заме“, което означава риба за масло.

Акулитѣ не живѣятъ на голѣми стада като клупеидитѣ-селди или тресковитѣ, но затова пъкъ се намиратъ изобилно въ всичкитѣ морета на земята. Съ маслата отъ черния дробъ на акулата се прави важна търговия и тѣхното производство може лесно да се развие.

Маслата отъ мазнини се доставятъ отъ морскитѣ млѣкопитающи. Морскитѣ млѣкопитающи иматъ постоянна температура; тѣ сж запазени отъ загубата на калории, която би последвала отъ стоеенето имъ въ водата, чрезъ единъ дебелъ слой тлѣста тъканъ, помѣстена подъ кожата имъ.

Главнитѣ животни, които доставятъ понастоящемъ масла отъ мазнини, сж атлантическите китове, които се срещатъ на групи по разнитѣ морета на земното кълбо. Съществувва едно всеобщо-разпространено заблуждение, че китоветѣ живѣятъ само въ севернитѣ страни, когато, напротивъ, тѣ сж разпръснати по малко въ всичкитѣ морета. Двѣ френско-норвежки дружества се занимаватъ съ ловидбата на китоветѣ по крайбрежията на френска еквадориална Африка и миналата година направиха много сполучлива ловидба.

Кашалотътъ се среща само въ моретата на еквадориалната зона. Знае се, че отъ главата на това животно се извлича едно твърде интересно масло, което, като се изтуди, оставя една утайка отъ твърда материя — спермацетъ, проучена отъ Г-на Шевриолъ. Отъ кашалота може да се изкара много голѣмо количество масло: предаватъ, че само едно такова животно може да достави 120 бурета по 114 литра масло.

Маслата отъ отпадъцитѣ сж второстепенни продукти отъ индустрията на рибни консерви и извличатъ ги отъ главитѣ и вътрѣшноститѣ на сардинитѣ, на тона и сѣомгата (лососа). Тия отпадъци не могатъ да се варятъ съ вода и чрезъ пара, защото по тоя начинъ се образуватъ каша, отъ които нищо не може да се извлече; затова предпочитателно е да се изсушаватъ и изчерпватъ чрезъ петролна есенция въ специални уреди, които позволяватъ да

се намали до минимумъ загубата на веществото.

Лечебнитъ свойства на моруновото масло сж много добре известни, за да има нужда дълго да да се настоява върху тѣхъ. Единъ въпросъ, който е билъ и ще бжде още дълго разискванъ, е въпросъ за активнитъ елементи, на които това лѣкарство дължи своитъ терапевтически (лечебни) качества. Винаги е сжществувалъ стремежътъ да не се държи смѣтка за самото масло, а да се отдаватъ неговитъ свойства на чужди вещества. Развитието на познанията ни върху химическото естество на тлъститъ киселини на маслата отъ морски животни не позволява да се подържа подобно гледище. Достоверенъ фактъ е, че моруновото масло е първокачествена тлъста храна, чиято окисляване се улеснява отъ това, че то съдържа глицериди отъ тлъсти киселини. Качествата на моруновото масло да служи за храна на дихателнитъ органи могатъ да обясняватъ негово ефикасностъ при изнурителнитъ болести.

Най-старото и най-важното употребление на рибенитъ масла се състои въ способа на дъбеното на мещината. Напоенитъ съ масло кожи се излагатъ на въздуха. Маслото се окислява и окисленитъ продукти, които се появятъ, се съединяватъ съ нишкитъ на кожата, като я правятъ да не се подава на гниене. Обработването на кожата съ животинско масло доставя малки и яки мещини; обработката става по най-стария познатъ начинъ, който и първобитнитъ племена на Северна Америка познаваха, а и Ескимозитъ го употребяватъ, за да приготвятъ кожитъ си, които имъ служатъ за направа на дрехи и обувки.

При всичко, че маслата отъ морски животни притежаватъ най-често йодъ въ голѣмо количество, тѣ не сж могли до сега да се употребятъ съ полза при живописа. Тия масла не сж изсушителни. Причината на тая особеностъ не е още добре позната, ала, вѣроятно, трѣбва да е въ свръзка съ различния съставъ на киселинитъ. За да се доразясни тоя въпросъ, ще трѣбва да се предприематъ изследвания, които изглежда, че ще бждатъ дълги и трудни, обаче това ще бжде най-сигурното средство за разрешаване на задачата за прилагане рибенитъ масла въ индустрията на живописа, защото всичкитъ до сега опитвани средства не сж дали освенъ много слаби резултати.

Търговска класификация на маслата отъ морски животни и странитъ, които ги произвеждатъ.

Масла отъ цѣли риби.

Херингъ	Норвегия, Шотландия, Изт. Прусия.
Менада	Източно Крайбрежие на С. Америка.
Японски Херингъ	Япония.
Японска Сардина	Япония.
Индийска Сардина	Английска Индия.
Разни риби	Индо-Китай.

Масла отъ черъ дробъ.

Треска	Норвегия, Шотландия, Ирландия, Гренландия, Нова-Земля, Канада, Северна Америка, Аляска.
Хрущални риби	Япония, Съедин. Щати.

Масла отъ мазнини.

Китове	Сев. и южни полярни страни. Конго и Габонъ, Южна Африка, Мадагаскаръ. Изт. и зап. Крайбр. на Ю. Америка. Калифорния.
Делфини	Черно море (Трапезундъ) С. Щати
Тюлени и моржове	Сев. и южни полярни страни. Балтйско море (шведско-финландско крайбрежие.) Каспийско море.
Морски крави	Австралия, Съединенитъ Щати.

Масла отъ отпадъци.

Сардини	Испания, Португалия, Франция.
Сйомга (лососъ)	Аляска, Зап. Крайбрежие на Канада, Тунисъ, Франция (Лориентъ).
Тонъ и пр.	

Превелъ отъ френски Н. П. И.

Бургаско рибно тържище.

(Специална кореспонденция).

Бургасъ 25 Октомври 1923.

Въ броя 5 и 6 на сп. „Рибарство и отраслитъ му“ дадохме сведения за наловенитъ количества риба въ Бургаския заливъ за месецитъ Януари — Май включително. Сега ще дадемъ сведенията за последнитъ месеци.

Прѣзъ м. Юни т. год. е било наловено и изнесено на търгъ въ бургаската община следното количество риба:

Чортани	1021 кгр.
Пачури	976 „
Разни	699 „
Леферъ	677 „
Попчета	514 „
Шаранъ	349 „
Илария	346 „
Сафридъ	346 „
Леврекъ	115 „
Червеноперки	37 „
Бѣла риба	8 „

Всичко 5088 кгр.

Цѣнитъ на рибата презъ този месецъ е била както следва:

Чортани	отъ 10 до 20 лв кгр.
Пачури	отъ 18 до 32 „ „
Леферъ	16 до 31 „ „
Попчета	9 „ 20 „ „

Презъ м. Юни се отбелязва едно силно намаляние на риболова. Количество на рибата е 13 пжти по-малко, отколкото е била наловена презъ м. Май: — 5088 кр. презъ Юни срещу 67940 кр. презъ Май.

Наловената риба презъ първото шестмесечие на 1923 въ бургаскитъ води се разпределя по месеци, както следва:

Януари	1469 кгр.
Февруари	4022 „
Мартъ	53439 „
Априлъ	34262 „
Май	67940 „
Юни	5088 „

всичко 166,220 кгр.

Калканъ	124 „	10-87	1347-88
Леферъ	78 „	12-40	967-20
Смарида	30 „	5	150 —
Кефалъ	4 „	27-10	180-40
Леврекъ	5 „	25—	125—
Карагюзъ	12 „	23	8050—
Разни	890 „	11	9790—

Тукъ по доле даваме сведения за наловеното количество риба въ Бургазъ презъ третото тримесечие до 1923 год. по-отделно за всеки месецъ въ килограми:

	Юни	Августъ	Септември
Чортанъ	4648	9777	6186
Кефалъ	3763	7278	5584
Пачури	2034	—	—
Сафридъ	1369	221	229
Шаранъ	757	751	103
Леферъ	387	—	168
Илария	259	—	—
Попчета	48	171	781
Сулка	—	305	1329
Паламудъ (Чифта)	—	—	4380
Разни	624	720	1349

13,927 19,223 15729
+ 4380 ч. палам.

Юли 13927 кгр.
Августъ 19223 „
Септември 15729 „ + 4380 ч. палам.

Всичко 48,879 кгр.

Месечни Сведения.

За вида, количеството и стойността на наловената риба и други морски произведения презъ месецъ Май по общини:

I МЕСЕМВРИЯ

	Количество	единична цена
Чирози въ броеве	806450	0-80 бройка
Блечъ въ кгр.	15291	12— кгр.
Карагюзъ въ „	1035	28.— „
Копарки въ „	4906	10.— „
Сардела въ „	3416	15.— „
Сафридъ въ „	3197	8.— „

II СОЗОПОЛЪ

	Колич.	единична цена	обща стойностъ.
Чирози	427500 бройки	384 % ₁₀₀	164160—
„	13413 кгр.	11-65 кгр.	157261—
Блечъ	1886 „	12-95 „	24421-90
Сафридъ	3010 „	7-55 „	22725-50
Цаца	2001 „	8—	16008

III АНХИАЛО

Сведенията за Анхиало публикувани въ 5 и 6 на списанието.

Сжщитѣ сведения за м. Юни

I МЕСЕМВРИЯ

Чирози	2000 бройки	по 800 лв. хиляда
Леврекъ	25 кгр.	25 лв. кгр.
Кефалъ	20 „	25 „ „
Попчета	100 „	20 „ „

Презъ този месецъ въ Анхиало и Созополъ не е била наловена никаква риба.

Сведенията за м. Юлий.

I МЕСЕМВРИЯ

Кефалъ	35 кгр.	цена по 25 лв. кгр.
Попчета	35 „	20 „
Сафридъ	30 „	20 „
Смарида	20 „	15 „

Въ Анхиало е наловено само 95 кгр. Илария по 30 лв кгр., а въ Созополъ не се е наловило нищо.

За м. Августъ

Месемврия

Леврекъ	80 кгр.	40 лв за кгр.
Сафридъ	15 „	15 „ „ „
Смарида	15 „	10 „ „ „

Въ Анхиало и Созополъ не е било наловена никаква риба.

За м. Септември.

I МЕСЕМВРИЯ

Паламудъ	6000 чифта	по 12 лв чифта
Турукъ	100 „	90 „ „
Сафридъ	125 „	15 „ „
Леферъ	18 „	20 „ „
Скумрия	50 бройки	2 „ бройки

II СОЗОПОЛЪ

Паламудъ	60224 по 7-50	лв бройки
Циганки	368 „ 3-50	„ „
Туруци	2 „ 33	„ „

III АНХИАЛО

Илария	46 по 20	лв кгр
Цаца	1260 „ 8	„ „
Леферъ	49-5 „ 35	„ „

КНИЖНИНА.

1. ПЕНЧО ДРЪНСКИ „Материали по биологията на скомбрията (Scomber Scomber L) въ Черно море“. Списание на Земледел. Изпитателни Институту в България. Година II бр. № 5—6 Стр. 373—406.

Г. Дрънски публикува обобщени и систематизирани данни и материали, които той е събралъ по нашето крайбрежие презъ 1919 — 1922 г. Статията съдържа 1) изследвания върху расовитѣ особености на Черноморската скомбрия, 2) Статистически данни за ловътъ ѝ презъ последнитѣ 20 години 3) Изследвания върху храната и ловътъ на скомбрията въ зависимостъ отъ гидро-физическитѣ условия на морето (температурата на морската вода, състоянието на морето и пр.) и 4) общи явления при странствуването на скомбрията.

2. В. Т. КОВАЧЕВЪ „Сладководната ихтиологична фауна на България“

Архивъ на Министерството на Земл. и Държ. Имоти Т. III — 1922 г.

Книгата на Г. Ковачевъ дава едно общо описание на риби отъ нашитѣ сладки води. За всѣки отделенъ видъ е посочено: положението му въ систематиката, народното име, най-важнитѣ белези, разпространението въ Европа и у насъ, храната, която употребява, време, презъ което се мръсти, икономическото значение и уредитѣ, съ които се лови. Книгата е илюстрирана съ 78 рисунки. А. Н.

3. „Морска библиотека“

Преди няколко години, действующи и запасни морски офицери се сгрупираха и формираха Б. Н. М. С.*), който си постави за целъ да разбули тайната на морето и да покаже на нашия народъ богатствата, които могатъ да се добиятъ отъ него.

Чрезъ своето периодично списание „Морска библиотека“, Б. Н. М. С. прѣсна свѣтлина по всички въпроси свързани съ морето.

Ние сме въ течение на дѣлата на Б. Н. М. С. и препоръчваме на нашитѣ четци „Морска библиотека“.

Нека „Морска библиотека“ и „Рибарство и отраслиѣ му“ се четатъ и разпространяватъ навсякъде, защото у насъ тѣ сѣ единствени, които сѣ свързали своето съществуване съ живота на морето, а морето е, чрезъ което ние ще имаме свободна търговия, чрезъ него ние ще бждемъ въ постоянни връзки с цѣлия свѣтъ и то е, което дава достатъчно въздухъ за дишане на цѣлия народъ.

Борбитѣ на народитѣ сѣ борби за използване на облагитѣ давани отъ моретата.

Б. С.

Изъ живота на Б. Н. М. Сговоръ.

ПРОГРАМА

за дейността на Б. Н. М. Сговоръ презъ първата редовна година.

1) Засилване организацията чрезъ образуване на нови клонове, на пръвъ планъ въ всички населени мѣста по крайбрежието на Дунава; следъ то

*) Български Народенъ Морски Сговоръ.

ва постепенно въ всички по-важни вътрешни центрове, а отъ тамъ и въ възможно по-вече населени мѣста въ страната.

2) Засилване отделнитѣ клонове чрезъ вербуване и записване на нови членове.

3) Образуване на младежки ядра въ всички учебни заведения на тия градове и села, гдето има основани или ще се основатъ клонове отъ Сговора.

4) Образуване на морски и рѣчни спортни ядра къмъ всички клонове отъ крайбрежието на морето, Дунава и голѣмитѣ вътрешни рѣки.

5) Засилване книжовната пропаганда чрезъ печатния органъ на сговора „Морски сговоръ“ и и чрезъ отдѣлнитѣ брошури отъ „Морска Библиотека“.

6) Засилване на пропагандата чрезъ живото слово, като за целта се ангажиратъ вещи познавачи на разнитѣ отрасли по морското дѣло, както отъ страна на Главното Управително Тѣло за уреждане на по-голѣми обиколки, така и отъ страна на клоноветѣ за отдѣлни гостувания и четения на беседи въ тѣхния районъ на действие.

7) Засилване на пропагандата чрезъ устройване на екскурзии по морето, Дунава и вътрешността на страната къмъ крайбрежието, като за целта се издѣлватъ всички възможни облаги и улеснения при пътуването отъ държавата и частнитѣ обществени учреждения, а сжщо така като се взематъ всички необходими мѣрки, както отъ Главното Управително Тѣло, тъй и отъ клоноветѣ, за да се подкрепятъ и насърчатъ всички екскурзанти, а главно да имъ се осигури възможността да се запознаятъ по отъ близко съ морето, Дунава, крайбрежието имъ, промислитѣ имъ, мореплаването по тѣхъ и т. н.

8) Уреждане, както отъ страна на главното Управително Тѣло, тъй и отъ клоноветѣ на популярни беседи за гражданството и особено за учащата се младежъ съ помощта на свѣтливи и обикновени картини, карти, чертежи, модели, таблици и др.

9) Уреждане на пропаганда чрезъ кинематографически представления изъ морския животъ, изъ областта на свързанитѣ съ морето техника, промисли, индустрии, спортъ и т. н.

10) Издание на албуми отъ морски и Дунавски видове и снимки, независимо отъ разпространението чрезъ пощенски картички на отдѣлни фотографически снимки и художествени репродукции.

11) Издаване отъ Главното Управително Тѣло, съ съдействието на съответнитѣ клонове, на особенни албуми на Черноморското и Дунавското ни крайбрежие, снабдени съ необходимите етнографически, исторически, географически, океанографически, статистически и т. н. сведения, бележки, данни, и обяснения.

12) Изходатайствуване отпечатването отъ държавата на пощенски марки съ видове отъ нашето Черноморско и Дунавско крайбрежие.

13) Основаване, къмъ тия отъ клоноветѣ чиито бюджети позволяватъ, на читални и библиотеки, снабдени съ наша и чужда литература по разнитѣ клонове на морското дѣло.

14) Уреждане на конкурсъ отъ страна на Главното Управително Тѣло за написване на трудове изъ областта на нашата морска история.

(Следва).

Открива се подписка за **втората годишнина** на списанието **„РИБАРСТВО И ОТРАСЛИТЕ МУ“**, което ще излезе през годината въ 10 книжки от стария формат и размеръ. По технически съображения променя се времето на излизането на списанието: Годината започва отъ 1 априлъ и трае до 31 мартъ. Първата книжка отъ втората годишнина ще излезе презъ м. априлъ 1924 г.

Както и по-рано, списанието ще има за главна целъ: **а)** да даде възможност на рибаритѣ да се изкажатъ чрезъ своя органъ по всички болни въпроси, **б)** да сплоти рибаритѣ и рибарскитѣ кооперации въ цѣлата страна, като развие единомислие и единомислие, **в)** да държи въ постоянна връзка отдѣлнитѣ наши рибари помежду си и съ производителитѣ или търговцитѣ на разни рибарски артикули, **г)** да повдигне рибаря въ професионално отношение чрезъ запознаване съ всички нововъведения въ областта на рибарството и консервирането на рибата приложени въ чужбина и у насъ, **д)** чрезъ редъ популярни статии да запознае обществото съ рибното стопанство.

Списанието ще даде на читателитѣ си редъ статии — оригинални и преводни, които да третирайтъ горнитѣ точки. Освенъ това въ списанието ще има и следнитѣ специални отдели: **Кореспонденции отъ разни рибарски центрове въ страната** чрезъ които ще държи читателитѣ въ течение на всички новини по рибарството; **„Запитвания и отговори“**, въ които ще се даватъ отговори на всички въпроси, повдигнати отъ нашитѣ рибари, **„Рибарски книгописъ“** въ който ще се даватъ сведения за нашата и чужда литература по рибарството.

ГОДИШЕНЪ АБОНАМЕНТЪ.

За вътрешността	100 лева.
За странство	200 лева.
Цена за отделенъ брой за България	15 лева.

Абонамента може да се изплаща на два пѣти: при записването 50 лева и следъ получаването на брой 3 — 50 лева.

На настоятелитѣ, а такъвъ може да бжде всѣки, който запише 10 и повече абонаменти, се прави 15 % отстъпка.

Настоятели, които ще сж съгласни да събератъ обявления за списанието, трѣбва да съобщятъ това въ редакцията, която ще имъ изпрати необходимитѣ пълномощия. Отъ събранитѣ за обявления суми на пълномощницитѣ се прави 25 % отстъпка.

Отъ абонамента и обявленията не може да се одържа за пощенски разноски.

ЗА ОБЯВЛЕНИЯ ВЪ СПИСАНИЕТО СЕ ПЛАЩА:

За еднократна публикация цѣла страница	400 лева.
За еднократна публикация $\frac{1}{2}$ страница	240 лева.
За еднократна публикация $\frac{1}{4}$ страница	130 лева.
Малки обявления за кв. см. 1 — лв.	
За три и повече публикации 10% отстъпка.	

ЗАБЕЛЕЖКА: Първата годишнина на списанието ще бжде завършена съ 9 и 10 книжка—двоенъ брой, който ще излезе въ края на м. февруарий.

Отъ редакцията.